

Jenni Marin

ISIEN KOKEMUKSIA KAJAANIN PERHEVALMENNUKSESTA

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Hoitotyön koulutusohjelma
Kevät 2014

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma
Tekijä(t) Marin Jenni	
Työn nimi Isien kokemuksia Kajaanin perhevalmennuksesta	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Kirurginen hoitotyö	Ohjaaja(t) Anttonen Kristiina Toimeksiantaja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun Piiri ry
Aika Kevät 2014	Sivumäärä ja liitteet 43 + 2
Mannerheimin Lastensuojeluliitto (myöhemmin MLL) käynnisti vuonna 2010 Isä-hankkeen, jonka tavoitteena oli valtakunnallisen isäohjelman luominen. Yksi hankkeen osatavoitteista oli isien huomioiminen neuvolan perhevalmennuksessa. Hankkeeseen osallistui myös MLL:n Kainuun Piiri ry ja hankkeen myötä Kajaanin perhevalmennuksen yhteyteen lisättiin isien oma ryhmä. Perhevalmennus on laissa määrätty, äitiys- ja lastenneuvolan järjestämä ohjaus ensimmäistä lasta odottaville perheille ja sen tavoitteena on tukea vanhempia vanhemmuuteen kasvussa. Perhevalmennuksessa tavataan myös muita samassa elämäntilanteessa olevia perheitä. Samassa elämäntilanteessa olevat ihmiset ovat vertaisia. Vertaisryhmä muodostuu näiden samanlaisten elämäntilanteiden pohjalta ja sen tarkoituksena on kokemusten jakaminen. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää Kajaanin perhevalmennukseen osallistuneiden isien kokemuksia vertaisryhmätoiminnasta osana perhevalmennusta sekä selvittää heidän kehittämisehdotuksiaan perhevalmennusta kohtaan. Tavoitteena opinnäytetyölläni oli kehittää Kajaanin perhevalmennuksen ja erityisesti isä-osioiden rakennetta, sisältöä ja menetelmiä isien kokemuksista tuotetun tiedon avulla. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus. Aineiston keruu tapahtui vuoden 2012 lopussa - vuoden 2013 alussa käyttämällä teemahaastattelua. Haastateltavia isäiä oli viisi kappaletta. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä. Tulosten mukaan isät saivat tukea ja rohkaisua vertaistensa kokemusten ja kokemusten vertailun kautta. Isien samanlaiset elämäntilanteet lisäsivät ymmärrystä toisia kohtaan ja auttoivat isäiä samaistumaan muihin. Yhteiskuuluvuutta koettiin myös isäryhmän vetäjän kanssa. Isät olivat tyytyväisiä isäryhmän toimintaan, mutta toivoivat perhevalmennuksen rakenteen kehittämistä, esimerkiksi isät ja äidit erillisiin ryhmiin jakamalla. Perhevalmennuksen tiedollinen puoli ei tavoittanut isäiä ja he jäivät helposti käydyissä keskusteluissa takaa-alalle.	
Kieli	suomi
Asiasanat	isyys, vertaisuus, perhevalmennus
Säilytyspaikka	☒ Verkkokirjasto Theseus ☐ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Health and Sports	Degree Programme Nursing
Author(s) Marin Jenni	
Title Fathers' Experiences of Family Training in Kajaani	
Optional Professional Studies	Instructor(s) Anttonen Kristiina
	Commissioned by Mannerheim League for Child Welfare
Date Spring 2014	Total Number of Pages and Appendices 43 + 2
The Mannerheim League for Child Welfare (later MLL) started a project called Father in 2010. The main goal of the project was to create a national father programme. One of the secondary goals was to acknowledge fathers in family training provided by maternity clinics. The MLL Kainuu also participated in the Father project: a Father group was founded as part of family training provided in Kajaani. Family training is statutory counselling given to families who are expecting their first child. It is organized by maternity and child health clinics, and its goal is to support families on their way to parenthood. Families also have the opportunity to meet other families who are in the same life situation and, thus, form peer groups. The purpose of a peer group is to share experiences. The purpose of this thesis was to explore what kind of experiences fathers who had participated in family training had of fathers' peer group as part of family training. The second purpose was to find out how fathers would develop family training. The objective of this thesis was to develop the structure, content and methods of family training organized in Kajaani on the basis of fathers' experiences. This thesis is qualitative. The data was collected in late 2012 and early 2013 by using theme interviews with five fathers and analyzed by using content analysis. Based on results, fathers received support and encouragement by hearing and comparing their experiences with other fathers. The same life situation increased the understanding of other fathers and also made it easier for fathers to identify with the others. Fathers also had a sense of solidarity with the leader of the father group. Fathers were content with the father group but wanted to develop the structure of family training, for example, by organizing separate groups for fathers and mothers. Information given in the family training did not reach fathers, and they were easily left out of conversations.	
Language of Thesis Finnish	
Keywords	Fatherhood, peer support, family training
Deposited at	☒ Electronic library Theseus ☐ Library of Kajaani University of Applied Sciences

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 PERHEVALMENNUS - TIETOA JA VOIMAA VANHEMMUUTEEN	3
2.1 Perhevalmennuksen tavoitteet ja sisällöt	3
2.2 Isät perhevalmennuksessa	4
2.3 Perhevalmennus Kajaanissa	4
2.4 Isien kohtaamiset Kajaanin perhevalmennuksessa	6
3 ISYYDEN ULOTTUVUUDET	8
3.1 Isyys – useita rooleja	8
3.2 Isyys raskausaikana	9
3.3 Isyys vauva-aikana	10
3.4 Isyyteen sitoutuminen	11
4 VERTAISUUS JA SOSIAALINEN TUKE	13
4.1 Vertaisuus ja vertaisryhmä	13
4.2 Sosiaalinen tuki	15
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	16
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	17
6.1 Laadullinen tutkimus	17
6.2 Teemahaastattelu	17
6.3 Aineiston keruu	19
6.4 Aineiston analysointi	21
7 TULOKSET	24
7.1 Vertaisuuden merkitys	24
7.2 Perhevalmennuksen kehittäminen	26
8 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET	29
9 POHDINTA	32
9.1 Luotettavuus	32
9.2 Eettisyys	34
9.3 Ammatillinen kehittyminen	36
LÄHTEET	39
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Isän rooli on muuttanut vuosikymmenien kuluessa taloudellisen vastuun kantajasta hoivaajaksi (Sinkkonen 2003, 261). Hoivaavan ja osallistuvan isyyden tukeminen on yksi perhepolitiikan tavoitteista (Lainiala 2010, 7). Tasa-arvoinen suhtautuminen sekä isän että äidin vanhemmuuteen rohkaisee isää toteuttamaan isyyttään ja vahvistaa isien asemaa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 9). Äitiysneuvolaoppaan suosituksissa isä on huomioitu äidin rinnalla toisena tasa-arvoisena vanhempana ja lapsiperheiden palvelujärjestelmä onkin kehittynyt yhä enemmän isän ja lapsen välistä suhdetta tukevaksi sekä isyyttä huomioivaksi (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013; Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 10). Yhä tasa-arvoisempaa vanhemmuutta kohti pyritään erilaisten suositusten lisäksi myös lainsäädännön keinoin: kannustamalla isää jäämään kotiin perhevapaalle (vrt. Kotihoidontuki 2014). Isien palveluissa ja niiden toteuttamisessa löytyy kuitenkin vielä parannettavaa, sillä isät jäävät monissa palveluissa helposti äitien varjoon (Lähteenmäki 2012, 3-6).

Vuonna 2010 alkoi viidessä Mannerheimin Lastensuojeluliiton (myöhemmin MLL) piirissä Isä-hanke, joka rahoittajana toimi Raha-automaattiyhdistys (Isä-hanke 2010, 4; Perhevalmennuksen isäkokootumiset 2013, 2). Kainuussa mukana Isä-hankkeessa olivat MLL:n Kainuun piiri yhteistyössä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa. Hanke päättyi vuoden 2013 lopussa. (Perhevalmennuksen isäkokootumiset 2013, 2.) Isä-hankkeen tavoitteena oli luoda valtakunnallinen isä-ohjelma, joka ottaa huomioon isät aina lapsen odotusajasta lapsen murrosikään saakka. Ohjelmaan kuului isien vertaistuki, isän ja lapsen välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen sekä tasavertaisen perhe-elämän tukeminen. Yhtenä hankkeen osatavoitteista oli isien huomioiminen neuvolan perhevalmennuksessa. (Isä-hanke 2010, 6-7.)

Valitessani aihetta opinnäytetyöhöni minua kehoitettiin hyödyntämään itselleni tuttuja työelämäyhteyksiä. Toimin MLL:n vapaaehtoisena perhekahvilaohjaajana, joten minun oli helppo lähestyä yhdistystä ja tiedustella, olisiko heillä kiinnostusta ja tarvetta opinnäytetyölle. MLL:n Kainuun piiri ry ehdotti minulle opinnäytetyöni aihetta ja myös tutkimustehtäviä. Koin minulle ehdotetun aiheen kiinnostavaksi ja tärkeäksi, mikä innosti minua työssäni. Tilaajan edustajana toimi hankkeen ajan isätoiminnan ohjaaja ja hankkeen päätyttyä hänet korvasi MLL:n Kainuun piirin toiminnanjohtaja. Tein myös yhteistyötä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän perhevalmennuksen työntekijöiden kanssa.

2 PERHEVALMENNUS - TIETOA JA VOIMAA VANHEMMUUTEEN

2.1 Perhevalmennuksen tavoitteet ja sisällöt

Perhevalmennuksella tarkoitetaan äitiys- ja lastenneuvolan perheille järjestämää ohjausta, joka kestää lapsen odotusajasta yleensä lapsen ensimmäiseen ikävuoteen. Myös synnytysvalmennus on osa perhevalmennusta. (Haapio, Koski, Koski & Paavilainen 2009, 9.) Perusta perhevalmennuksen järjestämiselle tulee laista, sillä ”ensimmäistä lastaan odottavalle perheelle on järjestettävä moniammatillisesti toteutettua perhevalmennusta, johon sisältyy vanhempainryhmätoimintaa.” (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011, 15§).

STM (2007) suosittelee perhevalmennuksessa käsiteltävien teemoja

- raskauden herättämistä tunteista, odotuksista ja ajatuksista
- raskauden ja imetyksen tuomista muutoksista
- synnytyksen jälkeisten mielialamuutosten ennakoinnista
- isän merkityksestä ja roolista perheessä
- lapsen tuomista muutoksista parisuhteeseen ja perheen elämään
- synnytyksestä
- vauvan varusteista, vauvan hoidosta ja imetyksestä sekä isän roolista niissä
- vanhempien yhteenkuuluvuuden tunteesta ja vanhemmuuden tuomista muutoksista
- parisuhteesta ja seksuaalisuudesta
- perhe-etuuksista ja perheiden palveluista kunnassa
- synnytyssairaalasta kotiinpaluuseen valmistautumisesta sekä
- pari- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisemisestä (STM 2007, 61-62).

Perhevalmennuksella pyritään antamaan vanhemmille tietoa käsiteltävistä asioista sekä vähentämään erilaisia pelkoja. Vanhempia tuetaan heidän kasvussaan vanhemmuuteen ja vahvistetaan heidän voimavarojaan. (Haapio ym. 2009, 78.) Perhevalmennuksen tavoitteena on lisäksi edistää perheiden keskinäistä vuorovaikutusta ja mahdollistaa perheiden vertaistuki. Perhevalmennus toteutetaan moniammatillisena vanhempainryhmätoimintana ja menetelminä käytetään keskusteluja, alustuksia, luentoja ja demonstraatioita. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, 79.)

2.2 Isät perhevalmennuksessa

STM (2008) selvitti isien ja isyyden tukemista äitiys- ja lastenneuvoloissa ja tutkimukseen osallistui yhteensä 421 neuvolaa Manner-Suomen alueelta. Selvityksen mukaan yli 80% tutkimukseen osallistuneissa neuvoloissa ei perhevalmennuksen yhteydessä järjestetty lainkaan isille suunnattua erillistä ryhmää ennen synnytystä. 15% neuvoloista järjesti isille yhden tapaamisen ja vain muutamassa neuvolassa isäryhmän tapaamisia oli useita. Isien tapaamisissa ohjaajana toimi neuvolan työntekijä 40% neuvoloista ja 28% neuvoloista tapaamisten ohjaaja oli isä. (STM 2008, 18-28.)

Puputti-Rantsin (2009) tutkimuksessa tarkasteltiin isien tuen- ja tiedontarpeita isyydestä ja niitä verrattiin perhevalmennuksen sisältöihin. Isien tuen- ja tiedontarpeet jaettiin isyyden muodostumiseen, vastuulliseen vanhemmuuteen sekä perheen muodostumiseen. Isyyden muodostumisen tiedontarpeeseen liittyivät isyyteen kehittyminen ja isyyteen kasvu sekä myös siihen kuuluvat isyyden ahdistavat kokemukset. Tuen- ja tiedontarpeet vastuullisesta vanhemmuudesta pitivät sisällään vauvan hyvinvointiin ja lapsen tulevaisuuteen liittyvät kysymykset. Perheen muodostumisessa isä askarruttivat parisuhteeseen ja seksuaalisuuteen liittyvät asiat, sekä perheen kasvun aiheuttamat konkreettiset muutokset. Tutkimuksessa todettiin perhevalmennuksen teemojen olevan joiltakin osin äiti- ja työntekijälähtöistä, vaikka perhevalmennusta on kehitetty isien toiveiden mukaan. (Puputti-Rantsi 2009, 41-46.) Isät kokivat äitiysneuvolan palvelut äitikeskeisinä myös Mesiäislehto-Soukan (2005) tutkimuksen mukaan. Perhevalmennukselta odotettiin tietoa, valmentautumista isyyteen sekä tunteiden käsittelyä ennen ja jälkeen synnytyksen. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 124.) Näiden kahden tutkimusten tulokset ovat siis erittäin samansuuntaiset.

2.3 Perhevalmennus Kajaanissa

Kajaanin perhevalmennus koostuu yhteensä seitsemästä tapaamiskerrasta, jolla jokaisella on oma käsiteltävä pääteemansa. Terveystoimijat muodostavat valmennusryhmät odottavien äitien laskettujen aikojen perusteella, minkä vuoksi ryhmän osallistujat ovat suunnilleen samassa vaiheessa raskautta. Perhevalmennuksen kokoontumiset on sijoitettu Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon Teppanan perheaseman tiloihin.. Perhevalmennus on moniammatillista yhteistyötä, sillä perhevalmennuksen toteuttamiseen osallistuvat muun muassa tervey-

denhoitaja, kättilö, seksuaaliterapeutti, MLL:n isätyöntekijä, perhetyöntekijä, imetysohjaaja ja suuhygienisti. (Perhevalmennuksen sisältö.) Kajaanin perhevalmennuksen toteutus noudattaa äitiysneuvolaoppaan suositusta perhevalmennukseen osallistuvista ammattilaisista (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, 82). Menetelminä Kajaanin perhevalmennuksessa käytetään terveydenhoitajan ja muiden asiantuntijoiden puheenvuoroja, ryhmässä keskustelua ja erilaisia tukimateriaaleja kuten videoita ja jaettavia kirjallisia materiaaleja (Valmennuksen tukimateriaali.).

Ensimmäisen perhevalmennuskerran teemana on ”Äidiksi ja Isäksi”. Tapaamiskerta ajoittuu raskausviikoille 20-25. Tapaamisessa esitellään perhevalmennuksen sisältö, sovitaan ryhmän yhteisistä käytännöistä ja pohditaan odotusajan tuntemuksia sekä ajatuksia äitiydestä ja isyydestä. Ryhmän vetäjinä toimivat terveydenhoitaja ja isätyöntekijä. Toisella tapaamiskerralla, muutama viikko ensimmäisen tapaamiskerran jälkeen, käsitellään aihetta ”Parista perheeksi”. Terveydenhoitajan ja seksuaaliterapeutin johdolla keskustellaan parisuhteesta, vauvan syntymän aiheuttamista muutoksista perheessä sekä seksuaalisuudesta. (Perhevalmennuksen sisältö.)

”Vastasyntynyt perheessä” on kolmannen kerran teema. Perhevalmennusryhmään tulee vierailemaan niin sanottu malliperhe, eli perhe pienen vauvan kanssa. Malliperhe kertoo kokemuksiaan synnytyksestä, vauvanhoidosta sekä vauvaperheen arjesta. Tapaamiskerralla puhutaan varhaisesta vuorovaikutuksesta, kiintymyssuhteen merkityksestä ja muodostumisesta sekä vauvanhoidosta. Mukana ovat terveydenhoitaja ja perhetyöntekijä. Tutustuminen synnytysairaalaan, eli Kainuun keskussairaalaan, kuuluu perhevalmennukseen. Sen ajankohta vaihtelee ryhmittäin. Synnytysairalassa kättilön johdolla käsiteltäviä asioita ovat synnytykseen valmistautuminen, synnytyksen kulku, ensi-imetys, varhainen vuorovaikutus sekä seksuaalisuus. (Perhevalmennuksen sisältö.)

Neljäs ja viimeinen käsiteltävä teema ennen vauvan syntymää on ”Synnytyksen jälkeinen aika ja imetys”. Mukana ovat terveydenhoitaja, imetysohjaaja, suuhygienisti sekä isätyöntekijä. Tapaamiskerralla keskustellaan äidin toipumisesta synnytyksen jälkeen, hormonitoiminnan muutoksista, imetyksestä, synnytyksen jälkeisestä ajasta isän ja perheen kannalta, suun terveydestä sekä seksuaalisuudesta ja perhesuunnittelusta. (Perhevalmennuksen sisältö.)

Lapsen synnyttyä on jäljellä vielä kaksi perhevalmennuskertaa. Ensimmäinen niistä ajoittuu vauvojen ollessa noin kahden kuukauden ikäisiä. Tapaamisessa jaetaan kokemuksia ja pohdi-

taan vauvan ja vanhempien vuorovaikutusta sekä kiintymyssuhdetta ja niiden vahvistamista. Tapaamisessa mukana ovat terveydenhoitaja, kättilö sekä isätyöntekijä. Toinen lapsen syntymän jälkeinen perhevalmennuskerta käsittelee aihetta ”Lapsi kotona vai päivähoidossa” ja sijoittuu vauvojen puolivuotispäivän aikaan. Tapaamisessa toteutetaan yhteistyössä kunnan varhaiskasvatuksen, MLL:n ja seurakunnan kanssa. (Perhevalmennuksen sisältö.)

2.4 Isien kohtaamiset Kajaanin perhevalmennuksessa

Kajaanin perhevalmennuksen isäryhmien keskimääräinen koko on vaihdellut kolmesta kymmeneen isään. Isien kohtaamisten tavoitteena on odotusajan kokemusten, ajatusten ja tunteiden jakaminen ryhmässä. Perustana isäkokouksissa on isien keskinäinen vertaisuus, jossa toisten ryhmäläisten kokemukset herättävät ajatuksia ja tunteita ja mahdollistavat myös uusien näkökulmien muodostamisen. Tavoitteena on tukea isien kasvamista isyyteen ja vanhemmuuteen. (Perhevalmennuksen isäkokoukset 2013, 9-10.)

Ilmapiiriin on tarkoitus olla turvallinen ja hyväksyvä ja mahdollistaa luottamuksellinen keskustelu (Perhevalmennuksen isäkokoukset 2013, 9). Turvallisuutta ilmapiiriin luovat yhteiset pelisäännöt ja toisten kunnioitus (Peitsalo 2008, 37-38). Isäryhmässä keskustelluista asioista ei kerrota ulkopuolisille ja kaikilla ryhmäläisillä on tasavertainen mahdollisuus puhua, kuunnella ja olla hiljaa. Isäryhmän ohjaajalla tulisi olla perustutkinto kasvatus-, sosiaali- tai terveydenhuoltoalalta ja hänen olisi suositeltavaa olla mies sekä isä. (Perhevalmennuksen isäkokoukset 2013, 9-10.) Kajaanin perhevalmennuksessa nämä kriteerit toteutuvat, sillä isäryhmän ohjaajana toimii miespuolinen MLL:n isätyöntekijä, jolla on runsaasti kokemusta isyydestä.

Isät kokoontuvat perhevalmennuksen aikana kolme kertaa, 45 minuuttia kerrallaan. Ensimmäinen isien tapaaminen sijoittuu toiselle perhevalmennuskerralle. Tavoitteena ensimmäisellä tapaamiskerralla on edistää vanhemmuuteen kasvamista ja vahvistaa isyyden kokemusta. Isäryhmän ohjaaja pyrkii herättämään keskustelua siitä, miten ryhmäläiset kokevat isyyden. Toisen tapaamisen tavoitteina ovat kohtuvauvan mielikuvan vahvistaminen, ajatusten jakaminen isyydestä sekä lapsen odotukseen liittyvien kokemusten läpikäyminen. Tämä tapaaminen sijoittuu viimeiselle perhevalmennuskerralle ennen lapsen syntymää. Viimeisen kerran isät kokoontuvat lasten ollessa noin kahden kuukauden ikäisiä. Tällä tapaamiskerralla keskustelujen painopiste on isänä olemisessä. Tavoitteena on vahvistaa ryhmäläisten näkemystä

isyydestä ja isän roolista sekä luottamusta omista kyvyistään hoitaa vauvaa. Tapaamiskerralla käydään myös läpi isien kokemuksia synnytyksestä. (Perhevalmennuksen isäkokoukset 2013, 9-13.)

3 ISYYDEN ULOTTUVUUDET

3.1 Isyys – useita rooleja

Huttunen (2001) määrittelee isyyden biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen isyyteen. Biologinen isä on saattanut lapsen alulle sukusoluillaan joko luonnonmukaisesti tai keinohedelmöityksen kautta. Hän on läsnä lapsen perimässä koko lapsen elämän ajan. Biologisen isyyden merkitys miehelle voi olla suuri tai pieni eikä biologisella isällä ole kaikissa tapauksissa minkäänlaista suhdetta lapseensa. (Huttunen 2001, 58-60.) Luovutetuilla siittiöillä tehdyt koeputkihedelmöityshoidot ovat kasvaneet tasaisesti 2000-luvulla lukuunottamatta pientä notkahdusta hoitojen määrässä uuden hedelmöityshoitolain tullessa voimaan 2007 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013, 1). Lain mukaan luovutetuista sukusoluista alkunsa saaneella lapsella on 18 vuotta täytettyään oikeus saada tietää luovuttajan henkilöllisyys (Laki hedelmöityshoidoista 2006, §23). Juridinen isä on henkilö, jolla on lain määrittämiä velvollisuuksia ja oikeuksia lapseen joko avioliiton, isyyden tunnustuksen tai adoption perusteella (Huttunen 2001, 60-62). Mikäli lapsi ei asu pysyvästi isän luona, kuuluu lapsen isän velvollisuuksiin maksaa lapselle elatusapua (Laki lapsen elatuksesta 5.9.1975/704, 4 §).

Arjen jakaminen lapsen kanssa sekä hoivan ja huolenpidon antaminen ovat sosiaalista isyyttä. Perheen ulkopuoliset näkevät sosiaalisen isän lapsen ”oikeana” isänä ja usein sosiaalinen isä on samalla juridinen isä. Voi olla, että juridinen ja biologinen isä ei ole lapsen elämässä mukana, jolloin sosiaalisen isän määritelmän täyttää esimerkiksi lapsen äidin puoliso. Psykologinen isyys on kiintymykseen perustuvaa, tunnepohjaista isyyttä, jonka määrittää ensisijaisesti lapsi itse. Psykologista isyyttä voi myös kuvailla kiintymyssuhteena lapsen ja isän välillä, jolloin lapsi kokee isän turvallisena ja luotettavana ja isä puolestaan tuntee isänrakkautta lasta kohtaan sekä halua olla läsnä ja huolehtia lapsesta. Biologinen, juridinen ja sosiaalinen isyys eivät luo automaattista psykologista isyyttä vaan isän on se ikään kuin ansaittava. Useimmiten psykologinen isyys kuitenkin syntyy luonnostaan isän ollessa mukana lapsen elämässä. (Huttunen 2001, 62-65.)

3.2 Isyys raskausaikana

Suhteen rakentuminen vanhemman ja lapsen välillä alkaa jo ennen lapsen syntymää. Kun raskausaika on äidille sekä fyysinen että psyykinen prosessi, isälle prosessi on pelkästään psyykinen. Raskausaikana isät käyvät läpi isäsuhdettaan ja sen samaistumismalleja ja pohtivat myös niitä asioita, joissa haluavat toimia toisin. Sekä isän että äidin suhde omiin vanhempiinsa muuttuu ja he muodostavat mielikuvia tulevasta lapsesta. Parhaiten vanhemmuuteen valmistautuminen onnistuu miehiltä, jotka ovat tyytyväisiä ammatilliseen tilanteeseensa sekä parisuhteeseensa. (Salo 2003, 47-49.) Isien valmistautuminen uuteen rooliinsa näkyy myös konkreettisesti käyttäytymisen ja ajankäytön muutoksina. Isät vähentävät harrastuksiinsa käyttämäänsä aikaa ja viettävät enemmän aikaa kotona. (Säävälä, Keinänen & Vainio 2001, 14.)

Kaila-Behm (1997) on tutkinut isäksi tulemisen prosessia. Hänen tutkimuksessa ”isäksi työskentely” on jaettu neljään osa-alueeseen: todeksi työskentelyyn, konkreettiseksi työskentelyyn, ajankohtaiseksi työskentelyyn sekä tutuksi työskentelyyn. (Kaila-Behm 1997.) Paavilainen (2003) puolestaan tutki äidin ja isän kokemuksia odotusajasta ja muodosti haastattelujen perusteella neljä ulottuvuutta lapsen odotusaikaa kuvaamaan. Ulottuvuudet ovat raskauden käsittäminen, odotusajan elämän hallitseminen, lapsen haltuunottaman kehon kanssa eläminen sekä kahden elämänvaiheen rajalla oleminen. Toisin kuin Kaila-Behmin (1997) tutkimuksessa, ulottuvuudet eivät etene aikajärjestyksessä, vaan ne ovat läsnä koko odotuksen ajan erilaisilla intensiteeteillä. (Paavilainen 2003, 84-85.)

Lapsen odotuksen alussa isä pohtii tulevaisuutta ja selviytymistään. Lapsi ei vielä tunnu todelliselta, minkä vuoksi isä saattaa kokea itsensä sivulliseksi. Tätä vaihetta kutsutaan esikoisen odotuksen ei-todelliseksi vaiheeksi. Sydänäänien kuuntelu, ultraäänikuvien näkeminen ja sikiön kasvun seuraaminen tukevat isää lapsen todeksi työskentelyssä. Odotusajan edetessä tuleva lapsi konkretisoituu isälle. Isä alkaa etenevässä määrin pohtia synnytykseen ja lapsen hoitoon liittyviä kysymyksiä. Myös kiinnostus toisiin lapsiperheisiin ja heidän elämäänsä lisääntyi. Perhevalmennus tarjoaa hyvää tukea isäksi kasvamiseen odotuksen seesteisessä vaiheessa. (Kaila-Behm 1997, 100-105.) Myös Paavilainen (2003) kuvaa isien pohtivan tulevia kasvatuseriaatteitaan, lapsen tarpeita sekä toisten perheiden valintoja ja muodostavan näin kuvaa omasta isyydestään (Paavilainen 2003, 79).

3.3 Isyys vauva-aikana

Lapsen synnyttyä vanhemmat peilaavat mielikuviaan lapsesta todellisuuteen. Vauvasta raskausaikana luodut mielikuvat joustavat ja tilalle tulevat käsitykset siitä, millainen yksilö juuri oma vauva on. (Salo 2003, 51.) Myös Kaila-Behmin (1997) tutkimuksessa mainitaan tutustumisvaihe, joka alkaa isän nähdessä lapsensa ensimmäistä kertaa syntymän jälkeen. Isä tutustuu lapseensa koskettelemalla, katselemalla, sylissä pitämällä ja hoivaamalla. Tässä vaiheessa lapsi on tullut isälle todeksi. Isää tulisi tukea kannustamalla lapsen tutustumiseen sekä luomalla tutustumiselle hyvät olosuhteet. (Kaila-Behm 1997, 111-113.)

Lapsen hoitaminen, totuttelu uusiin rutiineihin ja lapsen tapoihin liittyy esikoisen hoitoon totutteluvaiheeseen, mikä alkaa jo sairaalassa tai viimeistään kotona. Isä saattoi kokea epävarmuutta ja avuttomuutta. (Kaila-Behm 1997, 113-114.) Samoin Paajasen (2006) tutkimuksessa osa isistä kuvasi lapsen hoitamisen opetteluun sekä epätietoisuuden ja väsymyksen sävyttämän arjen rankaksi, jopa kaoottiseksi ajaksi (Paajanen 2006, 39). Lapsen ollessa muutamasta viikosta muutaman kuukauden ikäinen alkoi isällä arkipäivän elämään tottumisvaihe, jossa esikoisen tuomat muutokset ovat jo suurimmilta osin isän tiedossa. Vaihetta kuvaa rutiineihin tottuminen sekä tasaantuminen. Myös vanhoja rutiineja tuotiin takaisin ja kodin ulkopuolelle suuntautuminen lisääntyi aiemmasta. Isälle muutos tuli todeksi ja konkreettiseksi. (Kaila-Behm 1997, 113-117.) Paajasen (2006) tutkimuksen mukaan lapsenhoito jakautui tasapuolisesti isän ja äidin välille isän ollessa isyysvapaalla. Isät osallistuivat kodinhoitoon ja yrittivät helpottaa tuoreen äidin väsymystä. Työhön palatessaan isät osallistuivat lapsen hoitoon iltaisin ja viikonloppuisin elleivät esimerkiksi rakennus- tai remontointiprojektit vienet isän vapaa-aikaa. (Paajanen 2006, 41-42.)

Tulevaisuuteen suuntautumisvaiheessa perhe otti vanhoja rutiineja takaisin yhä enemmän ja pystyi myös tekemään muutoksia. Isä pohti lapsen kehitystä ja seuraavaa kehitysvaihetta sekä erilaisia tulevasuuden suunnitelmia esimerkiksi toiseen lapseen, asuntoon ja autoon liittyen. Tukea isälle antoivat keskustelu ajankohtaisista kysymyksistä ja mahdollisuus osallistua lapsen kehityksen seuraamiseen. (Kaila-Behm 1997, 117-118.) Paajasen (2006) mukaan isät kokivat tärkeänä kahdenkeskiset hetket lapsen kanssa. He halusivat opetella lapsen hoitoa sekä osoittaa itselleen pärjäävänsä lapsen kanssa. Isällä ja lapsella saattoi olla oma, yhteinen leikki, jota leikkiä yhdessä ja monelle lapsen kanssa kahdenkeskistä tekemistä oli myös kylvettäminen tai uiminen. (Paajanen 2006, 43-44.) Vauvan kiintymyksen osoitukset isää kohtaan sekä

isän kokemat onnistumisen kokemukset vauvan hoidossa tuottavat isälle elämyksiä. Useimmiten isät kokevat vauvan kanssa olemisen mukavana ja lapsen kehityksen seuraamisen rikastuttavana. (Säävälä ym. 2001, 19.)

3.4 Isyyteen sitoutuminen

Isyyteen sitoutumisella tarkoitetaan isän henkisen kasvun prosessia, joka ilmenee miehen aktiivisena suhteen luomisena lapseensa, lapsen arjessa saatavilla olemisena sekä vastuullisena hoitajana toimimisena (Huttunen 2010, 179-180). Isyyteen sitoutuminen tukee lapsen kasvua ja kehitystä sekä myös puolisoiden parisuhdetta ja näin ollen edesauttaa koko perheen hyvinvointia (Mykkänen & Eerola 2013, 17-18). Lapsen ja perheen kannalta ajateltuna isän aktiivinen rooli perheessä antaa vauvalle enemmän turvaa ja virikkeitä sekä rikastaa vauvan maailmaa. Äidille isän aktiivinen osallistuminen ja tasavertainen vanhemmuus antaa mahdollisuuden lepoon sekä aikaa keskittyä esimerkiksi harrastuksiin. Isän osallistuminen perhe-elämään tukee kaikkien perheenjäsenten keskinäisiä suhteita. (Säävälä ym. 2001, 6 - 8.)

Aktiivinen isyys tuo isälle uutta elämänsisältöä, tavan toteuttaa itseään sekä mahdollisuuden kokea uusia tunteita (Säävälä ym. 2001, 8). Isyyteen sitoutuminen parantaa isän elämänlaatua ja vaikuttaa myönteisesti miehen terveyteen, sosiaalisiin suhteisiin, perhekeskeisyyteen sekä työelämäsuhteisiin (Huttunen 2010, 175). Isyyteen sitoutumisesta on lisäksi hyötyä yhteiskunnalle. Miesten isyyteen sitoutuminen lisää heidän perhevapaidensa käyttöä, mikä edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa työelämässä. (Mykkänen & Eerola 2013, 19-20.) Isän vanhempainvapaan käyttö on yhteydessä hänen isyyteen sitoutumiseensa myös muilla tavoin (Huttunen 2010, 178).

Mykkänen ja Eerola (2013) esittelevät kehityspsykologi Michael E. Lambin käsityksen isyyteen sitoutumisesta. Siinä miehen vanhemmuudesta on erotettu kolme tekijää: kiintymys ja vuorovaikutus, saatavuus sekä vastuullisuus. Nämä tekijät muodostavat sitoutumisen. Kiintymys ja vuorovaikutus on isän konkreettista osallistumista lapsen hoivaan ja hänen fyysistä ja psyykkistä läsnäoloaan lapselle. Saatavuus käsittää lapsen saatavilla olemisen. Suoran vuorovaikutuksen sijaan saatavilla oleminen sisältää mahdollisuuden vuorovaikutukseen sekä tietoisuuden toisen olemassaolosta. Vastuullisuus on isyyteen sitoutumisessa keskeisin tekijä. Vastuullisuus on isän vastuunkantoa lapsen huolenpidosta ja isyyteen kuuluvista velvollisuuksista. Tutkimuksessa vastuunkantaminen muodostui pohjaksi hyvälle isyydelle ja isyy-

teen sitoutumiselle. Vastuunkannon muodoiksi nousivat vuorovaikutus- ja kiintymyssuhde lapseen, kasvatust vastuu ja taloudellinen vastuu. Ajankäyttö liittyi vahvasti jokaiseen vastuunkannon muotoon. Sitoutumista ja vastuuta ei voida ilman muuta erottaa toisistaan. (Mykkänen & Eerola 2013, 17-27.)

Mäkelän (2003) mukaan pikkulapsiperheiden eron takana on usein isän kyvyttömyys luoda tunnesuhde lapseensa ja saada tästä tunnesuhteesta vahvistusta miehisyydelleen. Isä kokee olevansa perheessä ulkopuolinen ja ajautuu pois. (Mäkelä 2003, 41.) Isän ulkopuoliseksi ajautumisen syynä voi olla myös isän kokema mustasukkaisuus äidin huomion suuntautuessa vauvan hoitamiseen. Isän läheinen suhde vauvaan vähentää mustasukkaisuutta. (Säävälä ym. 2001, 9.)

4 VERTAISUUS JA SOSIAALINEN TUKEA

4.1 Vertaisuus ja vertaisryhmä

STM:n (2004) mukaan vertaisella tarkoitetaan samassa elämäntilanteessa olevaa ihmistä ja vertaistuella puolestaan vertaisen antamaa sosiaalista tukea (STM 2004, 113). Vertaisen tiedot ja osaaminen perustuvat omakohtaiseen kokemukseen (Laimio & Karnell 2010, 16). Vertaisuhteessa eläydytään toisen kokemiin tilanteisiin ja tunteisiin, niin kuin ne olisivat voineet tapahtua itselle (Hyväri 2005, 225). Samanlaisista kokemuksista syntyy vertaisten yhteinen tulkinta ajatuksille ja tunteille (Peitsalo 2008, 21). Markus (2009) kuvaa tutkimuksessaan vertaisuutta ihmissuhteena, jossa omia kokemuksia jakamalla, toisia kuuntelemalla ja myötäelämällä tullaan ymmärretyksi ja hyväksytyksi (Markus 2009, 88-89).

Joukkoa ihmisiä ei voi kutsua ryhmäksi, mutta ihmisjoukko voi muuttua ryhmäksi jonkin yhteisen tavoitteen myötä (Forsyth 1999, 7-8). Yhteinen tavoite on myös Kopakkalan (2005) mukaan yksi ryhmän syntymiseen vaikuttava tekijä. Muita ryhmän tunnusmerkkejä ovat keskinäinen vuorovaikutus sekä tieto siitä, ketä ryhmään kuuluu. (Kopakkala 2005, 27-36.) Ryhmän jäsenten vuorovaikutusteot muodostavat ryhmän vuorovaikutuksen. Vuorovaikutustekoja voivat olla esimerkiksi vaihtelu, eleet, liikkeet ja ilmeet. (Jauhiainen & Eskola 1994, 71.) Ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus ja kommunikaatio synnyttävät ryhmädynamiikan eli ryhmän sisäisen voiman (Kopakkala 2005, 27-36).

Vertaisryhmällä tarkoitetaan ryhmää, joka ei ole keskittynyt tukeen ja auttamiseen ja joka voi muodostua samankaltaisten elämäntilanteiden tai muiden tekijöiden pohjalta (Hyväri 2005, 215). Nylund (1996) käyttää vertaisryhmän yläkäsitteenä oma-apu-ryhmän käsitettä. Oma-apu-ryhmän hän puolestaan määrittelee ryhmäksi, jonka muodostavat saman ongelman tai elämäntilanteen omaavat ihmiset, joilla on halu jakaa kokemuksiaan. (Nylund 1996, 194-200.) Vertaisryhmän tärkeitä elementtejä ovat vastavuoroisuus ja vuorovaikutteisuus (Seppänen-Järvelä 2005, 12). Vaikka vertaisryhmä ei perustu varsinaisesti auttamiseen, on vertaisryhmän tavoitteena ryhmän jäsenten hyvinvoinnin ja jaksamisen edistäminen ja tarvittaessa tukeminen (Peitsalo 2008, 21). Tässä työssäni vertaisryhmiä ovat isistä ja äideistä koostuva perhevalmennusryhmä sekä isäkokootumisten ryhmä, joissa molemmissa ryhmän jäseniä yhdistävä tekijä on tuleva lapsi.

Vertaisryhmän tarkoituksena on kokemusten jako toisten kanssa (Nylund 2005, 203). Kokemukset ovat yhteisiä, sillä yksilö voi tunnistaa itsensä muiden kokemuksissa ja niinpä vertaisryhmän jäsenet ymmärtävät toisiaan selittämättä (Markus 2009, 88-89). Malinin (2000) mukaan vertaisryhmässä kokemusten jako voi vahvistaa yksilön identiteettiä ja antaa välineitä ongelmien ratkomiseen. Vertaisryhmän jäsenet kokevat usein saavansa toisilta ryhmän jäseniltä jotain sellaista, mitä he eivät voi esimerkiksi ammattiauttajilta saada. (Malin 2000, 17-18.) Omien kokemusten ja tunteiden jakaminen vertaisryhmässä vapauttaa voimavaroja ja antaa kokemuksen hyväksytyksi tulemisesta ja vaikuttaa näin ollen ihmisen henkiseen hyvinvointiin (Peitsalo 2008, 21). Kokemusten jakaminen nostaa kokemukset uudelle merkitystasolle, jolloin yksityisestä kokemuksesta tulee yhteinen ja pätevä. Vertaisryhmässä yksilö voi peilata itseään muita vasten ja tarkastella omaa toimintansa. (Seppänen-Järvelä 2005, 13.)

Miehille suunnatun vertaisryhmätoiminnan tavoitteena on tarjota miehille työhön ja perhesuhteisiin liittymätön verkosto, mikä laajentaa miesten sosiaalista pääomaa ja vahvistaa miesten keskustelukulttuuria. Ilmapiirin luonne erottaa usein miesten vertaisryhmän muista vertaisryhmistä. Onnistunut ilmapiiri on turvallinen, rento ja huumorin sävyttämä, mikä luo edellytykset hyvällä keskustelulle. miehelle ei välttämättä ole helppoa osallistua keskusteluryhmään, sillä omista tunteista puhuminen koetaan usein vaikeana. Usein miesten puhetapa on suoraviivaista ja rehellistä. Miehen tottumattomuus puhua henkilökohtaisista kokemuksista ja tunteista saattaa tulla ilmi varovaisuutena ja omia kokemuksia vähättelevänä puheena. (Peitsalo 2008, 21-37.)

Henttinen (2013) on tutkinut lapsensa menettäneiden isien kokemuksia ryhmävertaistuesta. Tutkimuksen mukaan isät pystyivät keskustelemaan kokemuksistaan vapautuneemmin pelkästään isille tarkoitettuun ryhmään, ilman puolisoitten läsnäoloa. Luottamuksellinen ja positiivinen ilmapiiri sekä vertaisten ymmärrys edistivät isien rohkaistumista keskusteluun osallistumiseen. Isät kokivat yhteenkuuluvuutta muiden saman kokeneiden isien kanssa. (Henttinen 2013, 40-42.) Toisena esimerkkinä miehille suunnatusta vertaisryhmästä on miesten eroryhmä, johon osallistuneiden miesten kokemuksia Peitsalo (2010) on tutkinut. Ryhmään osallistumisen syitä olivat osallistuneiden miesten tuentarve sekä halu keskustella ja kuulla vertaisten kokemuksia. Vertaisuus ja vertaistuki mainittiin tutkimuksen tuloksissa yhdeksi miehiä auttaneeksi elementiksi sekä yhdeksi toimivan ryhmän ominaisuudeksi. Ryhmän toimintaa edisti tutkimuksen mukaan eniten myönteinen ilmapiiri. Myönteisen ilmapiirin elementtejä puolestaan olivat muun muassa avoimuus, hyvä ilmapiiri ja luottamus. (Peitsalo 2010, 4-9.)

4.2 Sosiaalinen tuki

STM (2004) määrittelee sosiaalisen tuen ihmisen tietoisuudeksi siitä, että hänellä on mahdollisuus saada tukea ja apua toiselta ihmiseltä (STM 2004, 113). Kumpusalo (1991) on tiivistänyt monien lähteiden sosiaalisen tuen käsityksen ja määritellyt sen ihmisten väliseksi vuorovaikutukseksi, jossa saadaan ja annetaan tukea (Kumpusalo 1991, 14). Viljamaa (2003) on määritellyt tutkimuksessaan sosiaalisen tuen koostuvan neljästä eri osa-alueesta pohjautuen House J. S:n sosiaalisen tuen määritelmään. Emotionaalista tukea ovat empatia ja rakkaus, käytännön tukea puolestaan konkreettinen apu, esimerkiksi palvelut, raha ja tavarat. Tiedolliseen tukeen sisältyvät neuvot ja annettu tieto. Vertailutuki on tietotukea, joka vaikuttaa itsearviointiin ja –arvostukseen. (Viljamaa 2003, 25.)

Sosiaalinen tuki auttaa vanhempia selviytymään vanhemmuuden tehtävistä. Se vaikuttaa vanhemmuuden laatuun sekä vanhempana jaksamiseen. Yksi sosiaalisen tuen antaja on neuvola. (Viljamaa 2003, 18-27.) Vanhemmat odottavat neuvolalta tiedollisen tuen lisäksi emotionaalista tukea, joka näyttäytyy välittämisenä, kuuntelemisena ja ymmärtämisenä. Neuvolan antaman emotionaalisen tuen tavoitteena on vanhemmuuden ja perheen toimivuuden tukeminen lujittamalla vanhempien itseluottamusta, selviytymistä ja vastuunottoa. (STM 2004, 105.)

Lähteenmäen (2012) tutkimuksessa isät arvioivat niitä tahoja, joilta he saivat ensisijaisesti tukea erilaisissa lapsiperheen arkeen liittyvissä asioissa, kuten lastenhoidossa, kodinaskareissa ja kasvatuskysymyksissä. Eniten mainintoja saivat isien omat vanhemmat, jotka 51% tutkimukseen osallistuneista isistä nimesi ensisijaiseksi lastenhoitoapua antavaksi tahoksi. Omat vanhemmat olivat ensisijaisena tuen lähteenä myös lapsen sairastuessa, perheen kriisitilanteessa ja taloudellista tukea tarvittaessa. Tarkasteltaessa kaikkia tutkimuksessa esitettyjä lapsiperheen arjen tilanteita, 14% isistä mainitsi jonkin virallisen tahon olevan ensisijainen tuen lähde. (Lähteenmäki 2012, 24-27.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimuksen tarkoitus ohjaa tutkimuksen valintoja. Tarkoitus voi olla luonteeltaan kartoittavaa, selittävää, kuvailevaa sekä ennustavaa. Tutkimukseen voi sisältyä myös useampi tarkoitus. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 137-138.) Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää Kajaanin perhevalmennukseen osallistuneiden isien kokemuksia vertaisryhmätoiminnasta osana perhevalmennusta sekä selvittää heidän kehittämisehdotuksiaan perhevalmennusta kohtaan.

Tutkimuksen tavoitteella kuvaillaan, kuinka tutkimusta voidaan hyödyntää (Kylmä & Juvakka 2007, 54). Tavoitteena opinnäytetyölläni on kehittää Kajaanin perhevalmennuksen ja erityisesti isä-osioiden rakennetta, sisältöä ja menetelmiä isien kokemuksista tuotetun tiedon avulla.

Opinnäytetyöni tutkimustehtävät ovat:

- 1.) Mikä merkitys vertaisuudella on perhevalmennukseen osallistuneille isille?
- 2.) Miten isät kehittäisivät perhevalmennusta?

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa kuvataan todellista elämää (Hirsjärvi ym. 2009, 161). Useat ilmiöt ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden ymmärtäminen vaatii ihmisen omia kuvauksia. Kvalitatiivisella tutkimuksella pyritään lisäämään ymmärtämystä tutkittavasta ilmiöstä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 74.) Opinnäytetyöni tarkoitus ohjasi minua valitsemaan tutkimusmenetelmäksi juuri laadullisen tutkimuksen, sillä uskoin laadullisten tutkimusmenetelmien olevan määrällisiä tutkimusmenetelmiä sopivampia tuomaan isien kokemuksia esiin. Opinnäytetyön tilaaja toivoi, että opinnäytetyössä keskityttäisiin tiedonantajien suuren määrän sijasta muutamien isien kokemuksiin syvällisemmin. Samaten tilaaja toivoi tutkimusmenetelmän olevan haastattelu.

Tutkimuksen aiheesta jo tiedetty tieto sekä tutkimusta ohjaava metodologia muodostavat laadullisen tutkimuksen viitekehyksen eli teoriaosuuden, jossa on kuvattu tutkimuksen aihepiiriin liittyvät käsitteet sekä niiden väliset merkityssuhteet (Tuomi & Sarajärvi 2013, 18-19). Aloitin opinnäytetyöni aiheeseen tutustumisen perehtymällä kirjallisuuteen sekä aiheesta aiemmin tehtyihin tutkimuksiin. Halusin lisäksi syventää ymmärrystäni nimenomaan Kajaanissa järjestettävästä perhevalmennuksesta, joten osallistuin tarkkailijana yhden perhevalmennuskokonaisuuden kuudelle perhevalmennuskerralle syksyllä 2012. Näillä tarkkailukerroilla osallistuin perhevalmennuksen kaikille yhteisiin osuuksiin sekä isäryhmiin. Tarkkailukertojen alussa kerroin perhevalmennukseen osallistujille tekeväni taustatyötä opinnäytetyötäni varten ja roolini olevan äänetön sivustaseuraaja.

6.2 Teemahaastattelu

Haastattelu valitaan aineistonkeruumenetelmäksi, kun tutkimuksen aihe voi tuottaa monitahtoisia vastauksia ja saatuja vastauksia halutaan selventää ja syventää (Hirsjärvi ym. 2009, 205-206). Tutkimukseni tarkoitusta silmälläpitäen valitsin aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun. On mahdollista toteuttaa haastattelu yksilölle, parille tai ryhmälle (Hirsjärvi ym. 2009, 210). Koska opinnäytetyön tutkimuksen kohteena ovat yksittäisten isien henkilökohtaiset

ajatukset, valitsin haastattelumuodoksi yksilöhaastattelun. Hirsjärvi ym. (2009) jakavat tutkimushaastattelut kolmeen ryhmään: strukturoituun haastatteluun, teemahaastatteluun ja avoimeen haastatteluun. Strukturoitu haastattelu tarkoittaa lomakehaastattelua, jossa kysymysten järjestys ja muoto on ennalta määrätty. Avoimessa haastattelussa haastateltavan ajatukset ja mielipiteet tulevat esiin keskustelun aikana. Avoin haastattelu vaatii useita tapaamiskertoja ja haastattelijalta taitoa. (Hirsjärvi ym. 2009, 208-210.)

Opinnäytetyössäni käytän teemahaastattelua. Teemahaastattelulla tarkoitetaan haastattelua, jossa edetään tiettyjen teemojen varassa ja näin saadaan kuuluviin tutkittavan ääni (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47-48). Teemahaastattelun erottaa strukturoidusta haastattelusta se, ettei teemahaastattelussa ole määritelty kysymyksille tarkkaa muotoa ja järjestystä (Eskola & Vastamäki 2001, 26-27; Hirsjärvi ym. 2009, 208). Tuomi ja Sarajärvi (2013) puolestaan pohtivat, tulisiko teemahaastattelussa kaikille haastateltaville esittää samat kysymykset samassa järjestyksessä ja pitääkö käytettyjen sanamuotojen olla kaikissa haastatteluissa samanlaiset (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75). Opinnäytetyöni tarkoituksena on kerätä isien kokemuksia ja kehitysehdotuksia, joten uskoin teemahaastattelun antavan haastateltaville mahdollisuuden kertoa asioista laajemmin kuin käytettäessä esimerkiksi strukturoitua haastattelua. Haastattelutilanteessa esitetyt kysymykset olivat kussakin tilanteessa sanamuodoiltaan hieman erilaiset johtuen haastattelun keskustelunomaisesta luonteesta. Pyrin esittämään kysymykset haastateltaville aina samassa järjestyksessä, mutta poikkesin kysymysjärjestyksestä, mikäli se oli luontevaa keskustelun kannalta.

Ennen haastatteluja kirjoitin teemahaastattelun rungon (liite 1). Teemarunгон tehtävänä on pitää huoli siitä, että kaikista teemoista keskustellaan haastattelun aikana (Eskola & Vastamäki 2001, 35). Teemahaastattelussa tutkija laatii teemat ja haastattelussa korostuvat haastateltavien antamat tulkinnat ja merkitykset keskustelluille asioille (Kankkunen & Vehvilä-Julkunen 2013, 125). Tuomi ja Sarajärvi (2013) tarkentavat, että teemahaastattelussa tutkija valitsee teemat tutkimuksen viitekehyksen perusteella (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75). Eskolan ja Vastamäen (2001) mukaan teemahaastattelun teemat voidaan johtaa teoriasta, etsiä kirjallisuudesta tai valita luovan ideoinnin perusteella ja hyvässä tutkimuksessa käytetään kaikkia näitä keinoja (Eskola & Vastamäki 2001, 33-34). Teemahaastatteluni runko oli kaksiosainen. Ensimmäinen osio käsitteli perhevalmennusta ja perhevalmennuksen äideille ja isille yhteistä osiota kokonaisuudessaan, toinen pelkkää isäryhmää. Kumpikin osio sisälsi samankaltaisia alaosioita, jotta mahdollisen vertailujen tekeminen olisi helpompaa. Teemarunгон alaosioi-

den aiheet perustuivat opinnäytetyöni teoreettiseen viitekehykseen, keskusteluihin tilaajan edustajan kanssa sekä myös omaan intuitiooni.

6.3 Aineiston keruu

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tärkeää aineiston koko vaan tiedonantajien riittävät tiedot ja kokemukset tutkittavasta ilmiöstä. Tämä puolestaan tarkoittaa sitä, että tiedonantajat tulisi valita harkitusti ja valinnan perusteet sekä valintojen sopivuus tulisi myös tuoda ilmi raportoinnissa. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 85-86.) Myös Hirsjärven ym.(2009) mukaan tutkittava kohdejoukko tulisi valita tarkoituksenmukaisesti (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Opinnäytetyöni tarkoitus määrittä tiedonantajien valintaa, jolloin tiedonantajiksi valikoituivat Kajaanin perhevalmennukseen osallistuneet isät. Rajasin tiedonantajien joukkoa tiedottamalla opinnäytetyöstäni niitä isä, jotka osallistuivat tai joiden puoliso osallistuivat ”Vauvat 2kk”- tapaamiskerralle. Näillä isillä perhevalmennuskokonaisuus oli viimeistä kertaa lukuunottamatta käytyä. Aineiston keruu tapahtui loppuvuonna 2012 ja alkuvuonna 2013. Tiedonantajien määräksi suunnittelin ennen aineiston keruun aloittamista viidestä kahdeksaan isää. Haastatteluita tehdessäni aineisto alkoi joiltakin osin jo toistaa itseään, joten katsoin viiden haastattelun olevan riittävä määrä. Samojen asioiden kertautumista kerätyssä aineistossa kutsutaan saturaatioksi ja saturaation tapahtuessa aineistoa voidaan sanoa olevan tarpeeksi (Hirsjärvi ym. 2009, 182).

Haastattelua varten tutkittavalle ei ole pakollista laatia allekirjoitettavaa suostumuslomaketta. Suositeltavaa olisi tutkittavan kirjallinen informointi. (Kuula 2006, 117-119.) Jaoin usean perhevalmennuskokonaisuuden kuudennella tapaamiskerralla isille informaatiokirjeen (liite 2) opinnäytetyöstäni ja tähän kirjeeseen he saivat halutessaan kirjoittaa yhteystietonsa haastattelua varten. Keräsin kaikki jaetut informaatiokirjeet itselleni huomioimatta sitä, oliko kirjeeseen kirjoitettu yhteystietoja vai ei. Toimitin informaatiokirjeitä sekä postimerkillä ja osoitteellani varustettuja kirjekuoria äidin mukana niille isille, jotka eivät olleet kyseisillä perhevalmennuskerroilla paikalla. Otin yhteyttä yhteystietonsa jättäneisiin isiin, varmistin vielä heidän halukkuutensa osallistua ja sovin haastatteluajankohdan. Ennen haastattelun aloittamista kerroin haastateltaville lisätietoa opinnäytetyöstä ja haastatteluun osallistumisesta, muun muassa siitä, että heillä on oikeus kieltää antamansa aineiston käyttö missä tahansa vaiheessa syytä antamatta. Hirsjärven ja Hurmeen (2004) mukaan haastattelun tallentamisessa nauhoit-

tamalla on etuna muun muassa erilaisten vivahteiden tallentuminen , joten haastattelut nauhoitettiin (Hirsjärvi & Hurme 2004, 92).

Tuomi ja Sarajärvi (2013) pitävät haastattelua tiedonkeruumuotona joustavana. Haastattelukysymys voidaan toistaa, haastateltavan vastauksia tarkentaa, väärinkäsityksiä oikaista ja sanamuotoja selventää. Haastattelija voi myös havainnoida haastateltavaa haastattelun aikana. Raportoinnista tulisi selvittää onko havainnointia käytetty ja miten havainnot ovat vaikuttaneet tuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 72-73.) Tässä opinnäytetyössä haastateltavia ei ole varsinaisesti havainnointu haastattelujen aikana.

Haastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa on läsnä monia sosiaalisia tekijöitä. Haastattelutilanteen tulisi olla rauhallinen, jotta keskittyminen suuntautuisi itse haastatteluun. Muun muassa haastattelupaikka on olenainen osa haastattelun onnistumista. Haastateltavan näkökulma tulisi ottaa huomioon haastattelupaikkaa valitessa. Haastateltavan koti on hänelle tuttu ympäristö, mutta siellä voi myös olla erilaisia häiriötekijöitä, joiden eristäminen on vaikeaa. (Eskola & Vastamäki 2001, 27-28.) Opinnäytetyössäni haastateltavat isät saivat valita haluamansa paikan haastattelun tekemiselle ja näin ollen osa haastatteluista suoritettiin haastateltavien kotona ja osa julkisilla paikoilla. Häiriötekijänä haastateltavan kotona tehdyissä haastatteluissa olivat haastateltavan puolison ja lapsen läsnäolo, kun taas julkisilla paikoilla haastattelua häiritsivät melu ja ulkopuoliset ihmiset.

Haastattelijan tulisi pyrkiä olemaan neutraali. Haastattelukysymysten muotoilulla haastattelijaa voi tahtomattaan ohjailta haastateltavaa ja tuoda esiin oletuksiaan. Haastattelijan omat näkemykset voivat tulla esiin haastattelijan ei-verbaalisessa ilmaisussa sekä myös tavassa, jolla hän ottaa vastaukset vastaan. Haastattelijaa ei kuitenkaan voi olla täysin passiivinen kuuntelija, sillä haastattelu on vuorovaikutustilanne. (Ruusuvaara & Tiittula 2005, 48-51.) Ennen haastattelujen suorittamista kävin mielessäni läpi parhaiten soveltuvia sanamuotoja. Haastattellessani isää pyrin välttämään johdattelevia kysymyksiä ja kiinnitin huomiota käyttämiini ilmaisuihin. Mikäli haastateltavat vastasivat lyhyesti tai epämääräisesti, pyysin heitä tarkentamaan vastauksiaan. Toisinaan pyysin haastateltavia myös määrittelemään käyttämiään ilmaisuja.

6.4 Aineiston analysointi

Aineiston analysoinnin tarkoitus on selkeyttää aineistoa eli tiivistää sitä kadottamatta sen sisältämää tietoa. Näin hajanaisesta aineistosta syntyy selkeää. (Eskola & Suoranta 1998, 138.) Sisällönanalyysi on aineiston analyysimenetelmä, jonka tavoitteena on tuottaa tutkittavasta ilmiöstä yleinen ja tiivistetty kuvaus aineistoa muokkaamalla (Tuomi & Sarajärvi 2013, 103; Kananen 2008, 94). Laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysillä tavoitetaan merkityksiä ja sisältöjä (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 166). Sisällönanalyysi voi olla aineisto- tai teorialähtöistä. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aiheesta jo tiedetyn teorian ei pitäisi vaikuttaa aineiston analyysiin tai lopputuloksiin. Tutkimusaineiston kiinnostavat ilmaisut pelkistetään ja niistä haetaan samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia eli yhdistetään ilmaisuja ja muodostetaan niistä alaluokkia. Alaluokat yhdistetään edelleen yläluokiksi, joista muodostetaan kokoava käsite. Aineistolähtöisen tutkimuksen tavoitteena on saada teoreettinen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 95-109.)

Teorialähtöinen analyysi pohjautuu teoriaan tai malliin, joka esitellään tutkimuksessa ja määritellään näin tutkimuksen kannalta kiinnostavat käsitteet. Aineisto voidaan suhteuttaa tutkimuksessa esiteltyyn luokitteluun, joka perustuu viitekehykseen. Usein teorialähtöisen analyysin tutkimustulokset uudistavat käsityksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 97-113.) Opinnäytetyöni kaksi tutkimustehtävää ovat luonteeltaan osittain erityyppisiä ja olenkin aineistoa analysoidessani käyttänyt sekä aineisto- että teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Kumpaakin menetelmää hyödyntämällä uskon saaneeni aineistosta enemmän irti, kuin vain yhtä menetelmää käyttämällä.

Opinnäytetyöni aineiston analyysi alkoi haastattelunauhojen huolellisella kuuntelulla useaan otteeseen. Tämän jälkeen litteroin tekstin eli muutin puhutun puheen kirjalliseen muotoon. Ruusuvooren (2010) mukaan litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimusongelmasta ja metodologiasta. Tutkittaessa haastattelun asiasisältöjä epätarkempi litterointi riittää. (Ruusuvuori 2010, 424-425.) Jätin litteroinnista pois epämääräiset täytesanat (”no”, ”niinku”) ja äännähdykset (”öö”, ”hmm”) silloin, kun ne eivät vaikuttaneet haastattelun asiasisältöön. Osa tiedosta jää pois litteroijan rajallisen huomiokyvyn takia. Litteroija tekee myös kulttuurisia ja tutkijan rooliin pohjautuvia tulkintoja, kuten mitä haastateltavan sanoma tarkoittaa ja onko se merkityksellistä tutkimuksen kannalta. (Ruusuvuori 2010, 427- 428.) Jotta äänenpainot ja keskustelijoiden roolit tulevat hyvin esille, haastattelunauhojen kuuntelun ja litteroinnin tulisi tapahtua

mahdollisimman pian haastattelun jälkeen (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 163-164). Suoritin litteroinnit haastattelupäivänä tai sitä seuraavana päivänä. Muutama litteroitu virke jäi vaillinaiseksi haastateltavan epäselvän puheen tai taustahälyn takia, mutta vaillinaiseksi jääneiden virkkeiden määrä oli pieni suhteessa tutkimusaineistoon. Haastateltavien puheessa esiintyi paljon epämääräisiä ilmaisuja, puuttuvia substantiiveja sekä murre sanoja, joten tulkintojen tekeminen oli ajoittain haastavaa.

Teemahaastattelun aihealueet muodostivat luokat, joiden pohjalta valikoin litteroidusta tekstistä minua kiinnostavat virkkeet ja ajatuskokonaisuudet, mikä korostui erityisesti toisen tutkimustehtävni kohdalla (taulukko 1). Etenin teemarungon mukaisessa järjestyksessä siirtäen kiinnostavat ilmaisut erilleen litteroidusta tekstistä. Sijoitin ilmaisut teeman mukaisiin luokkiin säilyttäen ilmaisussa viitteen haastattelun numerosta. Tämä jälkeen pelkistin valikoidut ilmaisut yksikertaisempaan muotoon ja erotin niistä samankaltaisuudet ja eroavaisuudet eri luokkiinsa. Toisen tutkimuskysymyksen tulokset muodostuivat haastateltujen kehitysehdotuksista sekä haastateltujen negatiivisista ilmaisuista eli kehitystarpeista perhevalmennusta kohtaan.

Taulukko 1. Esimerkki opinnäytetyöni teorialähtöisen sisällönanalyysin etenemisestä.

Teemarungon luokka	Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Luokka
Perhevalmennuksesta saatu tieto	..”kaikki minulle sillä tavalla melkein uutta oli”	uutta tietoa	Positiiviset ilmaisut
	”Varmaan yleisesti kaikki oli hyödyllistä”	yleishyödyllistä tietoa	
	”Ei mulle oikeastaan jääny siitä mieleen mitään”	läpikäydyt asiat eivät jääneet mieleen	Negatiiviset ilmaisut
	”..välillä tuntuu niin turhalta se omalta kannalta”	turhaa tietoa	
	”..aika monesti tulee sitä ja tulee toistoo.. monessa paikassa kerrotaan samat”	aiemmin kuultua, toistavaa tietoa	

Aineistolähtöistä analyysiä käytin etsiessäni aineistosta isien kokemuksia vertaisuudesta, eli etsiessäni vastauksia ensimmäiseen tutkimustehtävääni. Aineistoa analysoidessani siirsin kaikki esiin nostetut ajatuskokonaisuudet erilleen litteroiduista haastatteluaineistoista säilyttämällä kunkin virkkeen ja ajatuskokonaisuuden perässä viitteen kyseisen haastattelun numerosta. Pelkistin haastateltavien ajatuskokonaisuudet lyhyempään ja tiiviimpään muotoon (taulukko 2). Vaikka sisällönanalyysiin katsotaan yleensä kuuluvan ala- ja yläluokkien muodostaminen, se ei ole välttämätöntä ja edustaa vain yhtä sisällönanalyysin teoreettista mallia (Tuomi & Sarajarvi 2013, 124). Aineistoa aineistolähtöisesti analysoidessani arvioin, ettei luokkien muodostaminen ja nimeäminen tuo tuloksiin lisäinformaatiota, joten päädyin ryhmittelemään löytämäni ilmaisut samankaltaisuuden perusteella ilman ryhmän nimeämistä ja ryhmien yhdistämistä.

Taulukko 2. Esimerkki opinnäytetyöni aineistolähtöisen sisällönanalyysin ilmaisujen pelkistämisestä.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
”väsyttää ja saattaa olla pinna kireellä, mutta niinhän se monella muullakin on”	muilla samoja kokemuksia
”jos ite tekkee väärin niin kaikki muutkin on tehny sen saman virheen melkeinpä. se anto niinku rohkasua”	rohkaisun saaminen muiden kokemusten kuulemisesta
”meidän vauva tekkee sitä ja tätä ja sitten mietti että kyllä. voi kertoo että meilläki tekkee”	kokemusten vertailu
”hyvin samalla aaltopituudella on ne kaikki isät siinä. jos joku sano jotain niin kaikki oli että niin just”	ymmärrys toisia kohtaan

7 TULOKSET

7.1 Vertaisuuden merkitys

Isäryhmässä olevat ensimmäisen lapsen isät muodostivat vertaisryhmän. Isien kokema vertaisuus toisia isäryhmään osallistuneita isiä kohtaan tuli esiin muun muassa haastateltavien käyttämissä ilmaisuihin ("äijät", "porukka") koskien isäryhmän jäseniä. Ilmaisuihin kuvastuvat yhteishenki ja tunne ryhmään kuulumisesta. Myös muissa aiheeseen liittyvissä tutkimuksissa on saatu samankaltaisia tuloksia. Pietilä-Hellan (2010) tutkimuksessa isät luokittelivat itsensä ja muut perhevalmennuksen isät samaan kategoriaan ja käyttivät ilmaisua "samassa veneessä" (Pietilä-Hella 2010,133).

Kaikki viisi haastateltavaa totesivat jutelleensa isäryhmässä aktiivisesti muiden isien kanssa ja kokeneensa toisten kanssa keskustelun "mukavaksi". Yksi isä totesi, että isäryhmään mahtui myös isiä, jotka eivät halunneet keskustella muiden ryhmäläisten kanssa. Isäryhmässä keskustelua ja ajatusten vaihtoa edistivät isäryhmäläisten samanlainen elämäntilanne ja samassa vaiheessa lapsen odotusta oleminen. Elämäntilanteiden samanlaisuus madalsi kynnystä keskustella aluksi vieraiden ihmisten kanssa. Myös isäryhmän vetäjällä oli suuri rooli keskustelun avaajana ja isäryhmän kokoontumisen alkuhetkien jäykän ilmapiirin vapauttajana. Yhden haastateltavan mielestä keskusteluun osallistumista heikensi se, että isäryhmään osallistujat olivat ensimmäisen kokoontumisen esittelykierrroksesta huolimatta toisilleen melko tuntemattomia.

"Alussa oli tottakai bankalaa, mutta sitten ku se juttu lähti liikenteeseen, niin ... yllättävän hyvät keskustelut sai aikaseksi"

Haastateltavat kertoivat huomanneensa muilla isillä olevan samoja tunteita ja ajatuksia kuin heillä itsellään, ja että muiden isien kokemusten ymmärtäminen oli helppoa samanlaisesta elämäntilanteesta johtuen. Ryhmässä vertailtiin kokemuksia ja jaettiin tuntemuksia. Muiden ryhmäläisten kokemusten kuuleminen ja vertailu synnyttivät isissä oivalluksen kokemusten samanlaisuudesta. Toisten kokemuksiin samaistuminen herätti haastatelluissa positiivisia tunteita.

”Niinku vaikka armeijassa äijät puhuu armeijajuttuja. Hyvin samalla aaltopituudella on ne kaikki isät siinä.. Kaikki ymmärsi mistä puhutaan.”

”Hoksasi, miten onnellisia kaikki on ja miten ne nauttii siitä lapsesta. Kaikki muutki ku minä. Se oli oikein mukavaa.”

Haastatellut isät kertoivat saaneensa rohkaisua ja tukea muiden kokemuksista, tietoa vetäjältä ja kannustusta ryhmäläisiltä. Yksi isä mainitsi myös, että isäryhmän vetäjän omat kokemukset antoivat tukea. Kaksi haastateltavaa ei mieltänyt saaneensa minkäänlaista tukea isäryhmältä, joskin toinen haastatelluista totesi toisessa yhteydessä kokemusten jakamisesta toisten kanssa olleen apua. Isien saama tuki oli tiedollista tukea perhevalmennuksessa annetun tiedon muodossa sekä emotionaalista ja vertailutukea muiden kokemusten kuulemisen ja omien tunteusten jakamisen kautta (Viljamaa 2003, 25).

”Hoksata et kaikilla on ne samat ongelmat ja asiat mitä itelläki... Se anto niinku rohkasua.”

”[vetäjä] Kertoo omista kokemuksistaan niin me jollaki tappaa saatiin sitä tukekee.”

Neljä viidestä haastateltavasta ei kokenut isäryhmässä käydyillä keskusteluilla olleen suoranaista vaikutusta heidän vanhemmuuteensa ja isyyteensä. Yksi isä kertoi, että muiden kokemukset ja mielipiteet olivat auttaneet häntä kasvamaan vanhempana. Kaksi isää mainitsi, että käydyt keskustelut jäivät ikään kuin alitajuntaan ja he kertoivat pohtineensa keskusteltuja asioita myöhemmin. Kaksi isää kertoi, että olivat keskustelleet isäryhmässä käydyistä asioista kotona puolisonsa kanssa. Isien kokemukset ovat yhteneväisiä Komulaisen ja Sipiläisen (1999) tutkimuksen kanssa. Tutkimukseen osallistuneet isät totesivat, että olisivat pohtineet isyyteen ja vanhemmuuteen liittyviä asioita ilman isäryhmään osallistumistakin. (Komulainen & Sipiläinen 1999, 62-63.) Päinvastoin taas Salmelan (2005) tutkimuksessa isä-lapsiryhmiin osallistuneet isät kokivat, että muiden isien arjen kokemusten ja ongelmien kuuleminen tukivat isien omaa vanhemmuutta (Salmela 2005, 72).

”Kyllä sitä ittesä aina löytää niistä käydyistä keskusteluista.”

”Alko ehkä miettimään niitä asioita siltä kantilta, että miten se tulee muuttamaan vanhemmuus ja isyys elämää.”

7.2 Perhevalmennuksen kehittäminen

Haastateltujen isien ennakko-odotukset perhevalmennusta kohtaan vaihtelivat. Kahdella isällä oli positiivinen oletus perhevalmennuksesta. Toinen näistä isistä mainitsi odottaneensa neuvojen saamista asiantuntijoilta sekä tutustumista muihin perheisiin. Kolme isää kertoi, ettei heillä ollut minkäänlaisia odotuksia perhevalmennusta kohtaan. Kaksi isää mainitsi puolison mielipiteen ja sosiaalisen ”pakon” olleen syynä perhevalmennukseen osallistumiseen. Isät kokivat, että heidän odotettiin ja oletettiin osallistuvan perhevalmennukseen. Tämä tulos on osittain ristiriitainen Pietilä-Hellan (2010) tutkimuksen kanssa, missä isien motivaationa perhevalmennukseen osallistumiseen oli heidän oma kiinnostuksensa (Pietilä-Hella 2010, 122).

”Aattelin, että pitää kai siellä käyvä ku vaimo haluaa.”

Kolme isää oli sitä mieltä, että perhevalmennuksen äideille ja isille yhteisessä osiossa käydyt asiat olivat heille uusia ja hyödyllisiä. Isät eivät kuitenkaan osanneet mainita, minkä teeman he kokivat mielenkiintoisimpana. Kaksi isää kertoi, etteivät muistanee perhevalmennuksessa käytyjä asioita jälkeensä. Kaksi isää kertoi myös, että he olivat jo aiemmin muodostaneet oman käsityksensä tietyistä perhevalmennuksessa käsitellyistä asioista, joista esimerkkinä alkoholistus ja pitivät näiden asioiden läpikäyntiä tarpeettomana. Toisaalta käsiteltyjen asioiden koettiin siis olevan tarpeellisia, toisaalta esitetty tieto koettiin itsestäänselvänä, turhana, toistavana ja mieleenpainumattomana. Haastatteluissa tuli lisäksi ilmi isien luottamus perhevalmennusta järjestävää tahoa kohtaan. Isät ajattelivat, että perhevalmennuksessa käsiteltyjen asioiden täytyy olla tärkeitä, sillä muuten niitä ei olisi otettu valmennuksen sisältöön mukaan

”Ei mulle oikeastaan siitä jääny mieleen mitään, mitä käytiin silloin ku porukassa oltiin.”

”Kaikki ne [käydyt asiat] on omalla tavalla tarpeellisia, että ei ne edes turhia asioita sinne laitakkaan.”

Jokaisella haastatellulla isällä oli sanottavaa perhevalmennuksen kehittämiseen liittyen. Yksi isä toivoi, että perhevalmennusta suunnattaisiin enemmän myös miehille. Kaksi isää ehdotti, että isät ja äidit voisivat olla lyhyen yhteisen osion jälkeen kokonaan erillisissä ryhmissä. Yksi isä piti erityisesti malliperheen vierailusta ja toivoi omakohtaiseen kokemukseen perustuvaa tietoa enemmän. Yhden isän mielestä parannettavaa oli ilmapiirissä sekä ryhmäytymisessä ja tutustumisessa. Kaksi isää mainitsi, että perhevalmennuksen vetäjien keskinäiset roolit olivat

ajoittain epäselvät, mikä aiheutti sujumattomuutta. Perhevalmennusta tulisi siis haastateltujen isien mielestä kehittää niin rakenteen, ilmapiirin kuin tuodun tiedon osalta.

”Että olis vaikka yks yhteinen kerta ja seuraavalla kerralla joku olis naisten vetäjänä ja joku miesten vetäjänä. Samat asiat kumpikin kävis. Sitten verrattas niitä ajatuksia siinä.”

Haastatellut isät olivat tyytyväisiä isäryhmän toimintaan. Isien kehittämishdotukset liittyivät ryhmän kokoontumiskertojen määrään sekä ilmapiirin parantamiseen. Kaksi isää toivoi isäryhmän kokoontumiskertojen määrän lisäämistä kahden isän ollessa puolestaan sitä mieltä, että nykyisten kertojen määrä oli riittävä. Yhden isän mielestä isäryhmään osallistujat pitäisi saada avautumaan omista kokemuksistaan nykyistä paremmin.

”Vaikea joka kerta vois olla minun mielestä se isäkerta.”

”Just tuommoset keskustelut keskenään, niin ne on ihan hyviä. Kokemukset ja muut mitä odotusaikana on.”

Neljä viidestä haastatellusta oli sitä mieltä, että isäryhmän vetäjän tulisi olla mies ja isä. Vetäjän sama sukupuoli helpotti keskustelua ja loi avoimempaa ilmapiiriä sekä toi ryhmään kokeneen isän kokemuksia. Tulos on ristiriidassa Komulaisen ja Sipiläisen (1999) isäryhmiä käsittelevän tutkimuksen kanssa, sillä heidän tutkimuksessaan isäryhmän vetäjän sukupuolella ei koettu olevan merkitystä (Komulainen & Sipiläinen 1999, 58). Säävälän ym. (2001) mukaan isäryhmän vetäjän sukupuolta tärkeämpiä seikkoja ryhmän ohjaamisen kannalta ovat vetäjän persoonalliset ominaisuudet ja ammatilliset kyvyt (Säävälä ym. 2001, 29).

”Eihän se nainen voi sanoa että minkälaista on isänä olla.”

”Se vetäjä meni siinä seassa niinken ne kaikki muutki äijät siellä.”

Pyysin haastattelun aikana haastateltavia vertailemaan ilmapiiriä isäryhmän ja perhevalmennuksen äideille ja isille yhteisen osion välillä. Isäryhmän toimintaan tai sisältöihin liittyvät ilmaisut olivat positiivisempia kuin sekä äideille ja isille suunnatun yhteisosuuden kuvaukset. Sekä perhevalmennuksen yhteisen osion että isäryhmän ilmapiiriä luonnehdittiin rennoksi ja avoimeksi. Isäryhmän ilmapiiriä kaikki haastatellut isät kuvailivat lisäksi hauskaksi ja vapautuneeksi, kun taas yhteisosioon liitettiin ilmaisia hiljaisesta, vaivaantuneesta ja puhumaan patistavasta tunnelmasta. Kolme isää kertoi, että myös isäryhmän ilmapiiri oli ensimmäisen tapaamisen alussa hieman vaivaantunut, mutta tutustumisen myötä ilmapiiri vapautui nope-

asti. Pietilä-Hellan (2010) tutkimuksessa todettiin, että isäryhmien ilmapiirillä on merkitystä isien osallistumiselle isäryhmiin. Ilmapiirin ollessa jäykkä isät eivät halunneet osallistua toimintaan, kun taas myönteinen ilmapiiri loi ryhmään mutkattomuutta ja rentoa yhdessäolon tunnelmaa. (Pietilä-Hella 2010, 147.) Kaikki haastateltavat mainitsivat, että perhevalmennuksen yhteiselle osiolla oli tyypillistä se, että äidit keskustelivat isien ollessa hiljaisempia. Mieksporukkaan siirtyminen aktivoi isät keskustelemaan.

”Se [isäryhmän ilmapiiri] oli oikein rento, ei tarvinnu jännittää. Kujan keskenään höpötettiin vaan”

8 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä opinnäytetyössä vertainen merkitsi isille samassa elämäntilanteessa olevaa henkilöä, joka ymmärtää, johon on helppo samaistua ja joka on käynyt läpi samoja asioita. Vertaisilta saatiin rohkaisua ja tukea kokemusten vertailun, muiden ajatusten kuulemisen ja omien kokemusten jakamisen kautta. Haastatellut isät kokivat vertaisryhmässä keskustelun mukavana. Nämä tulokset ovat yhteneviä muiden isäryhmiä käsittelevien tutkimusten kanssa (vrt. Puppitt-Rantsi 2009, Jalkanen 2007, Lähteenmäki 2012, Komulainen & Sipiläinen 1999). Pietilä-Hellan (2010) tutkimuksessa isät kokivat tärkeänä perhevalmennuksessa vertailujen tekemisen, mikä merkitsi isille omien kokemusten suhteuttamista toisten kertomiin kokemuksiin (Pietilä-Hella 2010,145). Kokemusten vertailun kautta isät saivat tunteen siitä, että samanlaisia ongelmia, esimerkiksi väsymystä vauvan synnyttyä, esiintyi muillakin. Tieto siitä, että muiden arjessa esiintyy samanlaisia asioita voi auttaa selviytymään paremmin hankalista ja voimia vievistä tilanteista ja ajanjaksoista lapsiperheen elämässä.

Opinnäytetyön tekijänä osasin teoreettisen viitekehyksen pohjalta odottaa isien kokevan yhteenkuuluvuuden tunnetta isäryhmässä. Yllättävä seikka oli se, että yhteenkuuluvuutta koettiin myös isäryhmän vetäjän ja osallistujien kesken. Isäryhmän vetäjänä toiminutta vapaehtoista isätyöntekijää pidettiin yhtenä ”äijistä” ja hänen koettiin olevan lähes tasavertainen osa ryhmää, kun taas perhevalmennuksen varsinaisena vetäjänä toiminut terveydenhoitaja nähtiin enemmän autoritäärisenä hahmona. Näin ollen haastateltujen isien vahvaan mielipiteeseen isäryhmän vetäjän sukupuolesta vaikuttivat juuri kokemus isäryhmän vetäjän kuulumisesta isien ryhmään sekä arvostus isäryhmän vetäjän omia kokemuksia kohtaan ja niistä saatu tuki isille itselleen. Myös Pietilä-Hella (2010) on tutkimuksessaan todennut isätyöntekijän olleen isäryhmään osallistuneille isille ohjaajan lisäksi vertaisisä (Pietilä-Hella 2010,148).

Säävälän ym. (2001) mukaan ryhmän ohjaaja voi toimia monessa roolissa: tukijana, tutkijana, opettajana ja arvioijana. Ohjaajan tulisi sovittaa oma toimintansa suhteessa juuri sen hetkiin ryhmään ja myös vaihtaa omaa rooliaan joustavasti. Rooleista parhaiten isäryhmän ohjauksessa toimii tukijan rooli, jossa ohjaaja rohkaisee ryhmäläisiä jakamaan kokemuksiaan. Opettajan rooliin liittyy asiantuntijuus ja tiedon jakaminen. Tämä rooli voi passivoittaa ryhmään osallistujia ja usein isät näkevät terveydenhoitajan juuri opettajana. (Säävälä ym. 2001, 26-27.) Omat havaintoni tukevat edellä esitettyä teoriaa.

Osa haastatelluista isistä ei osannut mainita lainkaan heidän mielestään hyödyllisintä perhevalmennuksessa käsiteltyä asiakokonaisuutta tai ylipäättänsä muistanut siellä käsiteltyjä asioita. Tästä voidaan päätellä, etteivät perhevalmennuksessa läpikäydyt asiat herättäneet isissä sen suurempia tunteita tai ajatusprosesseja, eikä valmennuksessa tarjottu tieto jäänyt isien mieleen. On myös mahdollista, etteivät perhevalmennuksessa käytetyt ohjausmenetelmät edistäneet tiedon aktiivista omaksumista. Haastateltujen isien mukaan valmennuksen yhteisosiolle oli tyypillistä, että äidit osallistuivat vetäjän virittämään keskusteluun isien jäädessä taka-alalle. Mesiäislehto-Soukan (2005) tutkimuksessa tuli ilmi, etteivät perhevalmennukseen osallistuneet isät kokeneet perhevalmennuksessa annettua tietoa omakohtaisena ja että he olivat valmennuksessa passiivisen osallistujan roolissa (Mesiäislehto-Soukka 2005, 139-140.), mikä tukee haastattelemieni isien kertomaa. Perhevalmennusta kehitettäessä tulisi isien näkökulmaa ottaa huomioon valittaessa sekä käsiteltäviä aiheita että sitä, miten tieto tuodaan perhevalmennusryhmälle.

Isäryhmän toiminta koettiin tässä tutkimuksessa hyväksi ja haastateltujen parannusehdotukset isäryhmää kohtaan liittyivät isäryhmän kertojen lisäämiseen tai koko perhevalmennuksen rakenteen muuttamiseen. Muutama haastateltu isä ehdotti perhevalmennuksen järjestämistä niin, että lyhyen yhteisöion jälkeen isät ja äidit käsitelisivät perhevalmennuksen asioita omissa ryhmissään, jonka jälkeen ryhmät voisivat jälleen yhdistyä ja verrata käsitellyistä teemoista heränneitä ajatuksia. Olisi mielenkiintoista testata tämän kaltaista perhevalmennusmallia ja tutkia sekä isien että äitien kokemuksia siitä. Lisäisikö vai vähentäisikö se pariskunnan keskinäistä keskustelua ja pohdintaa perhevalmennuksessa läpikäydyistä asioista? On mahdollista, että isien ja äitien tarpeet ja toiveet perhevalmennuksessa saatavasta tiedosta sekä käytetyistä menetelmistä ovat niin erilaiset, että kumpikin ryhmä hyötyisi ryhmien jakamisesta. Naisten ja miesten erilliset ryhmät voisivat antaa mahdollisuuden miehille jakaa ja käsitellä tietoa omalla tavallaan, edistää miestenvälistä keskustelua sekä lisätä isien tunnetta tasa-arvoisuudesta.

Tässä opinnäytetyössä keskityttiin yksittäisten isien kokemuksiin perhevalmennuksesta, isäryhmästä ja vertaisuudesta. Jatkotutkimusaiheena olisi kiinnostavaa toteuttaa opinnäytetyökyseisistä aiheista määrällisenä tutkimuksena, jolloin tutkittavien joukko voisi olla huomattavasti suurempi. Isien odotuksia ja toiveita perhevalmennusta ja isien kokoontumisista kohtaan voitaisiin selvittää määrällisenä tutkimuksena tutkimalla sekä lapsen odotuksen alkuvaiheessa olevia isiä sekä perhevalmennusta läpikäyviä isiä. Näitä odotuksia ja tarpeita voitaisiin vertailla tekemällä samanlainen tutkimus myös äideille. Perhevalmennuksen isäkokoontumiset pai-

nottuvat lapsen odotusaikaan ja yhtenä tutkimuksen aiheena voisikin olla muuttuuko tai lisääntykö isien tarve vertaisryhmätoimintaan lapsen synnyttyä.

Toivon, että opinnäytetyöni osoitti osaltaan tilaajalle perhevalmennuksen isäryhmien olleen onnistuneita ja Isä-hankkeen olleen perhevalmennuksen kannalta tarpeellinen Kajaanissa. Hankkeen päätyttyä MLL Kainuun Piiri ry ei enää vastaa perhevalmennuksen isäryhmien toteuttamisesta, vaan isäryhmiä vetävät Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän miespuoliset työntekijät (H. Saarinen, henkilökohtainen tiedonanto 7.5.2014). Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä voi hyödyntää opinnäytetyötäni kehittäessään perhevalmennusta yhä enemmän myös isien toiveita ja tarpeita vastaavaksi. Tilaaja hyötyy opinnäytetyöni tuloksista, mikäli Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä päättää tulevaisuudessa toteuttaa isäryhmien ohjaamisen ostopalveluna MLL:ltä. Opinnäytetyöni tulokset isien vertaisuuden kokemuksista auttavat tilaajaa suunnittelemaan, kehittämään ja toteuttamaan sekä isille että myös muille kohderyhmille tarkoitettuja vertaisryhmiä.

9 POHDINTA

9.1 Luotettavuus

Tuomen ja Sarajärven (2013) mukaan tutkimusta tulisi luotettavuuden osalta arvioida kokonaisuutena ja painottaa sen johdonmukaisuutta (Tuomi & Sarajärvi 2013, 140). Laadullisen tutkimuksen sisäistä johdonmukaisuutta kuvastavat esimerkiksi käytettyjen lähteiden laatu ja niiden käyttö (Hirsjärvi ym. 2009, 127). Luotettavuutta laadullisessa tutkimuksessa lisäävät tarkka raportointi tutkimuksen toteuttamisesta sen kaikissa vaiheissa sekä tutkijan kuvaus siitä, miten ja millä perusteella hän on tehnyt tulkintoja ja päätelmiä tutkimuksessaan (Hirsjärvi ym. 2009, 232-233). Raportoitavia seikkoja ovat esimerkiksi tutkimuksen kesto, aineiston keräämisen menetelmät ja tekniikat sekä aineiston analyysimenetelmä. Tutkimuksen eri vaiheiden kuvaaminen auttaa lukijaa arvioimaan tutkimuksen tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 141.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida erilaisin kriteerein (Tuomi & Sarajärvi 2013, 137). Tässä opinnäytetyössä opinnäytetyön luotettavuutta on arvioitu uskottavuuden, siirrettävyyden, riippuvuuden ja vahvistettavuuden kriteerien mukaan. Uskottavuuden kriteeri toteutuu, kun tutkimukseen osallistuneita tiedonantajia on kuvailtu riittävästi ja arvioitu kerätyn aineiston totuudenmukaisuutta. Siirrettävyys kuvaa, kuinka hyvin tutkimuksen tulokset ovat siirrettävissä toiseen tutkimusympäristöä vastaavaan ympäristöön. Riippuvuudella tarkoitetaan tutkimuksen toteuttamista tieteellistä tutkimusta ohjaavien periaatteiden mukaan. Vahvistettavuudella tarkoitetaan puolestaan tulosten ja päättelyn kuvausta niin, että lukija pystyy seuraamaan ja arvioimaan tutkijan tekemää päättelytyötä. (Parkkila ym. 2000, Tuomen & Sarajärven 2013, 138-139 mukaan)

Tutkijan tulisi raportoida, miten tiedonantajat valittiin ja minkälainen heidän suhteensa oli tutkijaan nähden (Tuomi & Sarajärvi 2013, 140-141). Haastateltavalla tiedonantajalla saattaa olla tarve antaa kysymyksiin sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia, mikä puolestaan heikentää haastattelun luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2009, 206). Ennen aineistonkeruuta osallistuin yhteen perhevalmennuskokonaisuuteen tarkkailijana. Osa haastatelluista isistä osallistui siihen perhevalmennuskokonaisuuteen, jota olin seuraamassa, jolloin olin näille isille jossain määrin tuttu kasvo. Tutustuessani valmennukseen, roolini oli äänetön sivustaseuraaja. En usko,

että suhteessani haastateltaviin oli tutkimuksen kannalta merkittäviä eriarvoisuuksia eikä perhevalmennukseen osallistumiseni näin ollen heikentänyt opinnäytetyöni luotettavuutta.

Haastattelujen laadukkuutta paransi se, että kokemukset perhevalmennuksesta olivat tuoreita haastateltujen mielessä. Tutkimuksen luotettavuutta puolestaan heikensi tiedonantajien erilaisuus perhevalmennukseen osallistujana, sillä kaikki tiedonantajat eivät osallistuneet kaikille perhevalmennuskerroille. Isien perhevalmennukseen osallistumista voivat haitata esimerkiksi työt ja harrastukset ja mikäli sopivan tiedonantajan kriteerinä olisi ollut kaikille perhevalmennuskerroille osallistuminen, olisi tiedonantajia ollut erittäin hankala löytää. Haastatellut isä osallistuivat osittain eri perhevalmennuskokonaisuuksiin. Eri perhevalmennuskokonaisuuksien toteutus vaihteli muun muassa ryhmän koon osalta, mikä vaikuttaa haastateltavien kertomaan. Otin nämä seikat huomioon kirjaamalla litterointivaiheessa kunkin haastateltavan taustatiedoissa (liite 1) kysytyt poissaolot perhevalmennuksesta sekä mahdolliset erityistiedot kyseisestä perhevalmennusryhmästä. Tällä tavoin oli helppo selvittää, johtuiko esimerkiksi haastateltavan toive tietystä käsiteltävästä asiasta siitä, että hän oli ollut pois juuri siltä perhevalmennuskerralta, jossa asiaa oli käyty läpi. Mielestäni opinnäytetyötäni voidaan pitää uskottavuudeltaan luotettavana.

Haastattelun ollessa aineistonkeruumenetelmänä tulisi tutkimuksessa kertoa olosuhteista ja paikoista, joissa aineisto kerättiin sekä mahdollisista häiriötekijöistä (Hirsjärvi ym. 2009, 232). Suorittamiini haastatteluihin liittyi erilaisia häiriötekijöitä, etenkin koska haastateltavat saivat itse valita paikan, jossa haastattelu suoritettiin. Haastattelun aikaisia häiriötekijöitä olen kuvannut luvussa 6.3. Kotiympäristössä usean haastateltavan puoliso oli kotona, vaikkakaan ei samassa tilassa. Tämä saattoi vaikuttaa haastateltavien antamiin vastauksiin. Puolisoiden läsnäolo kotona oli ymmärrettävää perheen elämäntilanteesta johtuen ja olisi mielestäni ollut kohtuutonta vaatia haastattelun suorittamista poissa kotoa. Tehtyjen haastattelujen luotettavuutta heikentää haastattelijan eli opinnäytetyön tekijän kokemattomuus haastattelijana.

Haastattelun litterointi mahdollisimman nopeasti haastattelun tekemisen jälkeen parantaa haastattelun eli aineiston laatua. Aineiston laatu on puolestaan yhteydessä sen luotettavuuteen. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 185) Litteroin haastattelut pian haastattelun suorittamisen jälkeen, jolloin minulla oli tuore muistikuva haastattelusta. Haastattelunauhoilla esiintyi yllättävän vähän epäselvää puhetta ja osassa tapauksissa pystyin muistikuvani avulla täydentämään epäselvän puheenkohdan. Kaikesta huolimatta muutamia epäselviä ilmaisuja litteroinnissa esiintyy. Litteroidessa huomasin myös, että olisin joissakin tapauksessa voinut pyytää jo

haastattelun aikana haastateltavaa selventämään käyttämänsä ilmaisua. Näin litteroidun aineiston tulkinta olisi ollut helpompaa.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää aineiston analyysin tarkka kuvaus (Kankkunen & Vehviläinen-Juntunen 2013, 198). Aineiston analyysin kuvaus on myös yhteydessä laadullisen tutkimuksen vahvistettavuuteen. Opinnäytetyöni aineiston analyysiä on kuvattu luvussa 6.4. Aineiston analysointia ja sen etenemistä on kuvailtu sekä sanallisesti että taulukoiden avulla. Tulosten raportoinnissa on käytetty suoria lainauksia haastateltavilta, mikä tuo tuloksiin lisää luotettavuutta. Tulosten tulkinnan luotettavuutta lisää se, että sama henkilö suoritti haastattelun, litteroinnin ja aineiston analysoinnin. Litteroitu teksti eli haastateltavan sanoma oli helpompi sijoittaa mielessä haastattelutilanteeseen ja näin saada epäselville ja puutteellisille ilmauksille varmempi tulkinta. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan pyrkiä lisäämään tutkijatriangulaatiolla, eli useamman henkilön osallistumisella tutkimuksen tekoon (Hirsjärvi ym. 2009, 233). Aineiston keruun ja analysoinnin suorittaminen saman henkilön toimesta voidaan nähdä näin ollen myös luotettavuutta heikentävänä tekijänä.

Mielestäni olen kuvannut opinnäytetyössäni tutkimuksen alkuasetelmaa sekä aineiston keruuta riittävällä laajuudella niin, että samanlainen opinnäytetyö olisi mahdollista suorittaa toisella paikkakunnalla tai uudelleen Kajaanissa. Pidän opinnäytetyötäni siirrettävyyden osalta luotettavana. Myös riippuvuuden kriteeri toteutuu työskentelyssäni. Yksi tieteellistä tutkimusta ohjaavista periaatteista on hyvä tieteellinen käytäntö, jonka toteutumista olen arvioinut luvussa 9.2. Oma asemani MLL:n perhekahvilaohjaajana ei ole vaikuttanut tutkimuksen tuloksiin millään lailla. MLL:n perhekahvilaohjaajana olen tutustunut MLL Kainuun Piiri ry:n toimintaan ja henkilöstöön vain perhekahvilatoiminnan osalta, eikä minulla ollut ennen opinnäytetyöprosessin aloitusta minkäänlaisia kontakteja tilaajan edustajaan. Tilaaajan organisaation tunteminen helpotti opinnäytetyöprosessin aloittamista ja oma asemani MLL:n perhekahvilaohjaajana uskoakseni lisäsi tilaajan luottamusta minuun opinnäytetyöntekijänä.

9.2 Eettisyys

Tutkimuksen etiikalla tarkoitetaan tutkimukseen liittyviä eettisiä näkökulmia ja eettisyyden arviointia sekä eettisiä toimintatapoja. Eettisesti hyväksyttävä tutkimus on suoritettu hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus kaikissa tutkimuksen eri vaiheissa. Tiedonhankinta- ja tutkimusmenetel-

mien tulee olla eettisesti kestäviä ja tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia. Lähdeviitteiden tulee olla asianmukaiset ja tarvittavat tutkimusluvut kunnossa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 4-6.) Olen pyrkinyt arvioimaan kriittisesti lukemaani ja käyttämään lähteinä opinnäytetyössäni vain niitä tutkimuksia ja julkaisuja, jotka olen arvioinut päteväksi. Opinnäytetyöni lähteinä olen halunnut käyttää mahdollisimman tuoreita julkaisuja ja tinkinyt tästä kriteeristä vain silloin, jos olen kokenut julkaisun olevan erityisen laadukas ja arvokas opinnäytetyöni kannalta. Uskon, että opinnäytetyöni teoreettista viitekehystä voidaan pitää luotettavana. Rehellisyyden ja huolellisuuden periaatteet ovat ohjanneet opinnäytetyöprosessiani kaikissa sen vaiheissa.

Riittävät tiedot tutkimuksesta ovat edellytyksenä tutkittavan vapaaehtoiseen päätökseen osallistumisestaan. Tutkimusaineistoa kerätessä tutkittaville tulee kertoa aineiston käytöstä. Tutkittaville tulisi kertoa, kuka on vastuussa tutkimuksesta ja keneltä he voivat saada lisätietoja. Myös tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta keskeyttää täytyy kertoa tutkittaville. Tutkimuksen tavoite tulisi kertoa, jotta tutkittavat voivat päättää osallistumisestaan tutkimukseen. Tutkittavan osallistumis päätökseen voi myös vaikuttaa se, mitä tutkimukseen osallistuminen häneltä käytännössä tarkoittaa. (Kuula 2006, 99-107.) Tässä opinnäytetyössä varmistin tutkimukseen osallistujien riittävän tiedonsaannin sekä kirjallisesti haastattelupyynnön saatekirjeessä että suullisesti ennen haastattelutilannetta. Esitellessäni perhevalmennuksessa opinnäytetyötäni ennen informaatiokirjeiden jakamista painotin opinnäytetyöhön osallistumisen vapaaehtoisuutta ja sitä, ettei haastatteluun osallistuminen tai osallistumatta jättäminen tule vaikuttamaan isän tai perheen kohteluun neuvolassa tai muualla.

Jakaessani informaatiokirjeitä perhevalmennuskerroilla kerroin isille, että mikäli he eivät halua osallistua opinnäytetyöhöni, he voisivat jättää yhteystietonsa kirjoittamatta tai kirjoittaa yhteystietoja kysyvään kohtaan jotain muuta. Näin kirjoittaminen tai kirjoittamatta jättäminen ei paljastaisi mahdollisia tutkimukseen osallistujia. Keräämällä sekä tyhjät että yhteystiedoilla täytetyt informaatiokirjeet pois, varmistin omalla toiminnallani, etteivät perhevalmennuksen läsnäolijat tienneet, ketkä isät olivat kirjeisiin yhteystietonsa kirjoittaneet. Myöskään perhevalmennuksen terveydenhoitajat eivät tienneet, ketkä isät olivat halukkaita osallistumaan haastatteluun. Jaoin informaatiokirjeitä eri perhevalmennuskokonaisuuksien kerroilla. Tieto siitä, mihin perhevalmennuskokonaisuuteen haastateltavat osallistuivat ei tule ilmi tulosten raportoinnissa.

Itsemääräämisoikeus ja vapaaehtoisuus jatkuvat myös, kun tutkittava on jo päättänyt osallistua tutkimukseen. Tutkittavalla on esimerkiksi oikeus olla vastaamatta haastattelussa esitettyyn kysymykseen. (Kuula 2006, 108.) Kukaan haastattemistani henkilöistä ei osoittanut merkkejä vaivaantumisesta haastattelun aikana ja kaikki haastateltavat myös vastasivat kaikkiin esittämiini kysymyksiin. Kerroin haastateltaville, että heillä on oikeus kieltää antamansa aineiston käyttö opinnäytetyössäni ennen opinnäytetyön julkaisemista. Isät saivat tätä tarkoitusta varten halutessaan yhteystietoni. Yksikään haastateltava ei kieltänyt jälkepäin haastateluaineistonsa käyttöä.

Tutkimuksen etiikkaan kuuluu yksityisyydensuoja. Tutkittavaa henkilöä ei saa tunnistaa raportista. (Alasuutari 2005, 20.) Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston anonymisoinnissa arkaluonteiset tiedot, henkilönimet sekä muut erisnimet muutetaan tai poistetaan. Mikäli erisnimiä halutaan muuttaa, se tulisi tehdä jo litterointivaiheessa. Tutkittavilta voidaan kysyä aineistonkeruuvaiheessa haluavatko he esiintyä muutetulla nimellä. (Kuula 2006, 214-216.) Haastattelupyyntökirjeessä isää pyydettiin antamaan nimensä ja puhelinnumeronsa yhteydenottoa varten. Täytetyt kirjeet säilytettiin opinnäytetyön tekijän kotona ja ne hävitettiin polttamalla haastattelun jälkeen. Haastateltavat saivat halutessaan keksiä itselleen salanimen, jota käytin haastattelutilanteessa tai vaihtoehtoisesti puhuttelin heitä etunimellä. Haastattelunauhut poistettiin heti litteroinnin jälkeen nauhurista sekä tietokoneelta. Litterointivaiheessa aineistosta on poistettu haastattelunauhalla kuuluvat nimet ja yksityisyyden suoja heikentävät seikat, kuten puolison ammatti ja haastateltavan työpaikka. Tulosten raportoinnissa ei ole käytetty sellaisia sitaatteja, joista yksittäisen haastateltavan voisi tunnistaa.

9.3 Ammatillinen kehittyminen

Ammattikorkeasta valmistuvan opiskelijan osaamista kuvataan kompetensseilla eli yhteisillä ja ammatillisilla työelämävalmiuksilla (Kajaanin ammattikorkeakoulu, Tutkintojen tasot). Kompetenssit on määritelty yhdessä työelämän edustajien kanssa. Yhteisien kompetenssien aihealueita ovat oppimisen taidot, eettinen osaaminen, työyhteisöosaaminen, innovaatioosaaminen ja kansainvälistymisosaaminen. (Kajaanin ammattikorkeakoulu, Yhteiset työelämävalmiudet eli kompetenssit.) Opinnäytetyön tekemiseen liittyy tutkitun tiedon haku eri lähteistä. Olen etsinyt tietoa monipuolisesti eri tietokannoista ja tiedonhakutaitoni ovat kehittyneet opinnäytetyöprosessin aikana. Tietoa hakiessani olen pyrkinyt olemaan kriittinen käyt-

dessäni läpi minua kiinnostavia tutkimuksia ja julkaisuja. Olen arvioinut kriittisesti lukemiini tutkimusten ja julkaisujen laadukkuutta ja luotettavuutta ja jättänyt opinnäytetyöstäni pois sellaiset lähteet, joiden en ole katsonut olevan tarpeeksi luotettavia.

Työskentelytapani ovat kehittyneet opinnäytetyötä tehdessäni ja olen kehittänyt vaihtoehtoisia tapoja toimia, mikä on kehittänyt innovaatio-osaamistani. Opinnäytetyöprosessin aikana olen prosessin joka vaiheessa joutunut pohtimaan eettisiä näkökulmia, alkaen opinnäytetyöni aiheen valinnasta aina tulosten raportointiin asti. Eettinen osaamiseni on vahvistunut ja ymmärrykseni eettisten periaatteiden mukaan toimimisesta syventynyt. Työyhteisöosaamistani on kehittänyt tilaajan sekä perhevalmennukseen osallistuneiden ammattilaisten kanssa yhteistyössä toimiminen. Olen päässyt opinnäytetyöprosessini aikana osallistumaan erilaisiin kokouksiin sekä neuvotellut eri alojen asiantuntijoiden kanssa opinnäytetyöni aiheeseen liittyvistä asioista.

Hoitotyön koulutusohjelman kompetensseja on viisi: hoitotyön asiakkuusosaaminen, terveyden edistämisen osaaminen, kliininen osaaminen, päätöksenteko-osaaminen sekä ohjaus- ja opetusosaaminen. Asiakkuusosaamiseen sisältyy toimiminen hoitotyön eettisten arvojen ja periaatteiden mukaisesti. Toiminnan lähtökohtana on holistinen ihmiskäsitys ja opiskelijan toimintaa ohjaavat asiakaslähtöisyys ja vuorovaikutus. Terveyden edistämisen osaaminen sisältää kyvyn tunnistaa ja tukea asiakkaan ja perheen voimavaroja terveyden ylläpitämisessä. Ohjaus- ja opetusosaamisessa korostuu opiskelijan taito ohjata asiakasta monipuolisilla menetelmillä erilaisissa hoitotyön toimintaympäristöissä. (Kajaanin ammattikorkeakoulu, Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto.)

Asiakkuusosaamiseni ja käsitykseni asiakaslähtöisyydestä ovat syventyneet. Voidaan ajatella, että asiakkaita opinnäytetyöprosessini aikana ovat tilaaja, haastateltavat, heidän perheensä sekä ne perheet, jotka olivat läsnä siinä perhevalmennuskokonaaisuudessa, johon osallistuin itse. Sekä haastattelutilanteessa että perhevalmennukseen osallistuessa kehitin kykyäni ajatella tilanteita asiakkaan lähtökohdista. Vuorovaikutus on ohjannut toimintaani useassa opinnäytetyöprosessin vaiheessa ja ollut myös tärkeä työkaluni. Osaamiseni ja tietoni myös terveyden edistämisen eri ulottuvuuksista ovat syventyneet ja osaan entistä paremmin huomioida asiakkaan voimavarat ja niihin liittyvät tekijät. Teoreettista viitekehystä rakentaessani ja tutkittua tietoa lukiessani laajensin käsitystäni siitä, mitä kaikkia asioita ja näkökulmia terveyden edistämiseen liittyy ja millaisia suosituksia esimerkiksi STM on aiheesta laatinut. Uskon, että pysytyn opinnäytetyöni jälkeen ottamaan terveyden edistämisen näkökulman paremmin huomi-

oon tulevassa työssäni. Teoriatietoon perehtyminen sekä perhevalmennuksen havainnointi kehittivät myös ohjaus- ja opetusosaamistani. Omaksuin aluksi tietoa ryhmän ohjaamisesta, jonka jälkeen havainnoin teorian tiedon valossa ryhmän ohjaamista käytännössä. Opinnäytetyön myötä olen pohtinut hyvän ohjauksen merkitystä ja tulen huomioimaan tulevaisuudessa asiakkaan ohjauksen tärkeyden omassa ammatillisessa toiminnassani.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 2005. Yhteiskuntatutkimuksen etiikasta. Teoksessa Räsänen, P., Anttila, A-H. & Melin, H. 2005. Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. Jyväskylä. Ps-kustannus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Forsyth, D. 1999. Group Dynamics. Belmont. Wadsworth Publishing Company.
- Haapio, S., Koski, K., Koski, P. & Paavilainen, R. 2009. Perhevalmennus. Helsinki. Edita.
- Henttinen, J. 2013. Isien kokemuksia ryhmävertaistuesta lapsen kuoleman jälkeen. Pro gradu-työ. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84499/gradu06610.pdf?sequence=1>.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Hämeenlinna. Kariston Kirjapaino Oy.
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Huttunen, J. 2010. Isyyteen sitoutuminen ja sen merkitys miehelle. Suomen lääkärilehti 65 (3), 175-181.
- Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muodot. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. 2005. Vapaehtoistoiminta. Anti, arvot, osallisuus. Tampere. Vastapaino.
- Isä-hanke vuosina 2010-2013. 2010. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri. Sähköpostiliite 07.09.2012.

Jalkanen, A. 2007. Mukavia hetkiä äijäseurassa lasten ehdoilla. Osallistuminen isä-lapsitoimintaan ja sen merkitys isille ja perheille. Pro gradu-työ. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos.

Jauhiainen, R. & Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Juva. WSOY.

Kaila-Behm, A. 1997. Miehestä esikoisen isäksi. Väitöskirja. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Kajaanin ammattikorkeakoulu. Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto. Viitattu 15.2.2014. <http://www.kamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opetustarjonta/Sairaan-ja-terveydenhoitaja--koulutus/OPS2013/Sairaanhoitaja>.

Kajaanin ammattikorkeakoulu. Tutkintojen tasot. Viitattu 15.2.2014. <http://www.kamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opetustarjonta/Tutkintojentasot>.

Kajaanin ammattikorkeakoulu. Yhteiset työelämävalmiudet eli kompetenssit. Viitattu 15.2.2014. <http://www.kamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opetustarjonta/Ammattitaitovaatimukset>.

Kananen, J. 2008. Kvali – kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kankkunen, P & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki. Sanoma Pro.

Klemetti, R. & Hakulinen-Viitanen, T. (toim.) 2013. Äitiysneuvolaopas. Suosituksia äitiysneuvolatoimintaan. Viitattu 11.5.2014. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110521/THL_OPA2013_029_verkko.pdf?sequence=1.

Komulainen, H & Sipiläinen, J. 1999. Tulevat isät ja perhekasvatus. Pro gradu-työ. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Viitattu 11.04.2014. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-1999808313>.

Kopakkala, A. 2005. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki. Edita.

Kotihoidontuki. 2014. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 11.4.2014. <http://www.stm.fi/kotihoidontuki>.

Kumpusalo, E. 1991. Sosiaalinen tuki, huolenpito ja terveys. Helsinki. Sosiaali- ja terveyshallitus.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere. Vastapaino.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki. Edita Prima Oy.

Laimio, A. & Karnell, S. 2010. Vertaistoiminta – kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa

Laatikainen, T. 2010. Vertaistoiminta kannattaa. Viitattu 28.4.2014.

http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf

Lainiala, L. 2010. Perhebarometri 2010: Perhepolitiikan uudet tuulet – Perheen paluu. Viitattu

28.4.2014.

[http://vaestoliitto-fi-](http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/8a51a00e144f3b98ec3f64a8a5e07823/1399981499/application/pdf/1019557/Perhebarometri%202010_nettiin.pdf)

[bin.directo.fi/@Bin/8a51a00e144f3b98ec3f64a8a5e07823/1399981499/application/pdf/10](http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/8a51a00e144f3b98ec3f64a8a5e07823/1399981499/application/pdf/1019557/Perhebarometri%202010_nettiin.pdf)

[19557/Perhebarometri%202010_nettiin.pdf](http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/8a51a00e144f3b98ec3f64a8a5e07823/1399981499/application/pdf/1019557/Perhebarometri%202010_nettiin.pdf).

Laki hedelmöityshoidoista 22.12.2006/1237. Verkkodokumentti. Finlex –valtion säädöstietopankki. Viitattu 14.2.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061237>

Laki lapsen elatuksesta 5.9.1975/704. Verkkodokumentti. Finlex –valtion säädöstietopankki.

Viitattu 23.09.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1975/19750704>

Lähteenmäki, M. 2012. Vauvaperheiden isien näkemyksiä sosiaalisesta tuesta. Turun Lapsi- ja

nuorisotutkimuskeskuksen julkaisuja 4/2012. Turun yliopisto. Viitattu 21.09.2012.

[http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/77451/Selvitys_vauvaperheiden_%20isien_s](http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/77451/Selvitys_vauvaperheiden_%20isien_sosiaalisesta_tuesta_2012.pdf?sequence=1)

[osiaalisesta_tuesta_2012.pdf?sequence=1](http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/77451/Selvitys_vauvaperheiden_%20isien_sosiaalisesta_tuesta_2012.pdf?sequence=1)

Malin, M-L. 2000. Verkostot ja vertaiset. Helsinki. Helsingin Painoteollisuus oy.

Markus, E. 2009. Vertaisuus voimavarana. Vertaistuen tarve ja sen vanhemmuutta tukeva

merkitys murrosikäisten nuorten äideille. Pro gradu- työ. Lapin yliopisto. Sosiaalityön laitos.

Mesiäislehto-Soukka, H. 2005. Perheenisäys isien kokemana – fenomenologinen tutkimus. Väitöskirja. Oulun yliopisto. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Viitattu 21.09.2012. <http://herkules.oulu.fi/isbn9514277260/isbn9514277260.pdf>

Mykkänen, J & Eerola, P. 2013. Isyyteen sitoutuminen ja isän vastuu esikoisisien kertomana. *Hoitotiede* 44 (1), 17-29.

Mäkelä, J. 2003. Aivojen varhainen kehitys vuorovaikutussuhteissa. Teoksessa Sinkkonen, J. 2003. *Pesästä lentoon: kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle*. Helsinki. WSOY.

Nylund, M. 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. 2005. *Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot, osallisuus*. Tampere. Vastapaino.

Nylund, M. 1996. Suomalaisia oma-apuryhmiä. Teoksessa Matthies, A-L., Kotakari, U & Nylund, M. 1996. *Välittävät verkostot*. Jyväskylä. Vastapaino.

Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. *Perhebarometri 2006*. Väestöliitto. Viitattu 21.09.2012. <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/e1261b2ee0d46e57b7d6a9a41f519465/1400010765/application/pdf/237276/Perhebarometri%202006.pdf>.

Paavilainen, R. 2003. Turvallisuutta ja varmuutta lapsen odotukseen. Äitien ja isien kokemuksia raskaudesta ja äitiyshuollosta. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Viitattu 21.09.2012. <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-5544-4.pdf>

Peitsalo, P. 2008. *Miesryhmät – teoista sanoihin*. Helsinki. Edita Prima Oy.

Peitsalo, P. 2010. *Erosta elossa – miesten eroryhmät*. Miessakit ry raportteja 2/2010. Viitattu 28.4.2014. http://www.miessakit.fi/easydata/customers/miessakit/files/MOK/EroraaporttiUUSIN_2010.pdf

Perhevalmennuksen isäkokoontumiset. Opas isäkokoontumisten ohjaajalle. 2013. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 28.4.2014. <http://varsinaissuomenpiiri-mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/9d767b111e9ca854c53d260c68dd17a6/1398692658/application/pdf/283647/Raportti%20perhevalmennusten%20is%C3%A4kokoontumisista.pdf>.

Perhevalmennuksen sisältö. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä.

Pietilä-Hella, R. 2010. Tuntemattomista vertaistuttaviksi. Helsinki. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Puputti-Rantsi, A. 2009. Isien tuen- ja tiedontarpeet isyydestä, odotusajasta ja synnytyksestä. Perhevalmennus isyyteen kasvun tukena. Pro gradu- tutkielma. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos. Viitattu 25.08.2012.
<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/59889/gradu2009puputti-rantsi.pdf?sequence=1>

Ruusuvuori, J. 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.). 2010. Haastattelun analyysi. Tampere. Vastapaino.

Ruusuvuori, J & Tiittula, L. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, J & Tiittula, L. 2005. Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere. Vastapaino.

Saarinen, H. 07.05.2014. Henkilökohtainen tiedonanto.

Salmela, E. 2005. Isälapsiryhmät vanhasta isyydestä uuteen isyyteen. Pro gradu-työ. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Viitattu 22.09.2012.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8888/URN_NBN_fi_jyu-200676.pdf?sequence=1.

Salo, S. 2003. Kiintymyssuhteen merkitys elämänkaaren aikana. Teoksessa Sinkkonen, J. 2003. Pesästä lentoon: kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki. WSOY.

Seppänen-Järvelä, R. 2005. Vertaismenetelmät kehittävän arvioinnin välineinä. Stakes. Viitattu 13.5.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/File/19c3cb84-4a50-47e0-83afd3a63e046cd2/vertaismenetelmat.pdf>.

Sinkkonen, J. 2003. Vanhemmuuden vaikea pesti. Teoksessa Sinkkonen, J. 2003. Pesästä lentoon: kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki. WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2008. Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008: 24. Viitattu 28.4.2014.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3639.pdf&title=Isat_ja_isyyden_tukeminen_aitiys__ja_lastenneuvoissa_fi.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Toimintaohjelma 2007-2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:17. Viitattu 22.09.2012. <http://pre20090115.stm.fi/pr1180335140613/passthru.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. Oppaita 2004:14. Viitattu 13.09.2012. <http://pre20090115.stm.fi/pr1098955086116/passthru.pdf>

Säävälä, H., Keinänen, E. & Vainio, J. 2001. Isä neuvolassa – työvälineitä ja ajatuksia vauvaa odottavien ja hoitavien isien kanssa työskenteleville. Sosiaali- ja terveysministeriön tasarvo-julkaisuja 2001:8. Helsinki. Yliopistopaino.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2013. Hedelmöityshoidot 2011-2012. Verkkodokumentti. Viitattu 14.2.2014. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104483/Tr13_13.pdf?sequence=4

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa. Hansaprint Oy.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 28.4.2014. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Valmennuksen tukimateriaali. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä.

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. 338/2011. 15 §. Verkkodokumentti. FINLEX – Valtion säädöstietopankki. Viitattu 22.09.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110338>

Viljamaa, M-L. 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 28.4.2014. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13356/9513914275.pdf?se>

Teemahaastattelun runko

Tausta

Nimimerkki

Ikä

Lapsen ikä

Onko ensimmäinen lapsi

Moneenko perhevalmennuskertaan osallistui

Perhevalmennus

Odotukset perhevalmennusta kohtaan

Hyödyllinen/ei-hyödyllinen saatu tieto

Perhevalmennuksen kehittäminen

Perhevalmennuksen ilmapiiri

Isäryhmä

Isäryhmän ilmapiiri

Tunteet

Tuen antaminen ja saaminen

Keskustelujen merkitys vanhemmuuteen

Samassa elämäntilanteessa olevien merkitys

Isäryhmän vetäjän sukupuoli

Isäryhmien kehittäminen

HAASTATTELUN INFORMAATIO- JA YHTEYDENOTTOLOMAKE

Hei isä!

Olen sairaanhoitajaopiskelija Kajaanin ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyötäni aiheesta ”Isien kokemuksia perhevalmennuksesta”. Opinnäytetyö valmistuu keväällä 2013 ja valmis työ on luettavissa Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjastossa sekä Theseus-tietokannassa.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää Kainuun perhevalmennusmallia nimenomaan isien näkökulmasta sekä selvittää isien kokemuksia vertaisuudesta perhevalmennuksessa. Työn tilaajana toimii Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun Piiri ry.

Opinnäytetyötäni varten haastattelen perhevalmennukseen osallistuneita isiä. Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voitte missä tahansa haastattelun vaiheessa tai sen jälkeen perua osallistumisenne tai kieltää antamienne vastausten käytön. Haastattelussa kertomianne tietoja käsitellään luottamuksellisesti eikä haastateltavien henkilöllisyys tule paljastumaan opinnäytetyössä. Haastattelu kestää noin tunnin ja se suoritetaan haluamasi aikana esimerkiksi kotonasi tai muussa valitsemassasi paikassa.

Ystävällisi terveisin,

Jenni Marin
044-xxxxxxx
sth9scjennim@kajak.fi

Opinnäytetyön ohjaaja
Kristiina Anttonen
kristiina.anttonen@kajak.fi

[] Olen kiinnostunut osallistumaan haastatteluun!

Nimi: _____

Puhelinnumero: _____

Paras aika tavoitella: _____